Süleyman Mabedi'nin Yapımında Öncesinden Sonrasına… - 3

Yeni Görevler

Morah Salem

Silinmeyen İzler

Kral Süleyman, Adoniram'ı önce geçici olarak Hiram Abif'in yerine getirmiş, sonra Mabedin yapımında onu "tüm çalışmaların düzenleyicisi" olarak görevlendirip bir de **"büyük mimar"** unvanını vermişti. Hiram Abif'in anısının canlı tutulması, Mabedin yapımında çalışanların onu öldürenlere karşı tepkisinin kolayca dinmemesi için de İç Avlu'daki kan izlerinin olduğu gibi kalmasını, şimdilik hiçbir temizlik yapılmamasını buyurmuştu.

Daha önce, Mabetteki gizli görevimiz sırasında İç Avlu'nun herhangi bir yerinde kan izi bulunduğu dikkatimi çekmemişti. Adoniram da bundan söz etmemişti. O kan izleri ortada değil yanlarda olduğu için görmemiştim belki de… Hepimiz İç Kapı'dan dosdoğru Mabede gitmiş, Orta Bölme'ye oradan girmiş, sadece kısa bir süre için kuyulardan birini kullanmış ama dolaşmamış, aynı yoldan dosdoğru dışarı çıkmıştık. Üstünden günler geçmiş olmasına karşın orada bir yerde hâlâ kan izlerinin bulunduğunu öğrenince, Hiram Abif'i öldürmüş olanların onu hayli hırpalamış olduğunu anladım.

Dolayısıyla ben de o katillere karşı giderek azalan değil, artan bir hınç duyar olmuştum. Hatta bir ara kanım beynime sıçramıştı. Oysa ben bir duvar ustasıydım, dövüşken biri değildim, hiçbir zaman olmadım ama o hırslandığım bir an, onlardan birini elime geçirirsem, yaşamım pahasına bile olsa canına okuyacağıma kendi kendime söz vermiştim.

Kral Süleyman'ın biz altı ustayı sarayında konuk ettiği geceden sonraki günlerden üçüncüsünde görkemli bir cenaze töreni düzenlendi.

Mabedin kuzeybatısında, Dış Avlu'da bir mezar yeri hazırlanmıştı. İç Bölme'deki lâhit oraya getirildi; açıldı ve Mimar Hiram Usta'nın bir kefene sarılmış cesedi oraya gömüldü. Hem de ne gömülme… Üzerine birkaç kat kalın taş levhalar döşendi. Adoniram bile şaşırmıştı bu yapılana.

Daha sonra bu konuda Adoniram ile aramızda geçen bir söyleşide şöyle dedi: *«Niçin öyle yapıldığını bilmiyorum. Sormadım. Beni pek ilgilendirmez. O kadar önemli de değil. Ancak sanırım ki çok kimse Hiram Usta'nın sağlığında taşıdığı madalyonun onunla birlikte mezara konduğunu düşünüyor. Çalmak isteyecek olanların, -aslında çalınacak bir şey olmasa bile- yanılmaları için öyle yapılmış olabilir.»*

Tören, öğle vaktini az geçe başladı. Görkemliydi; bir de uluslararası nitelik verilmişti. Komşu ülkelerden gelmiş çok insan vardı. Öyle ki, Mabedin yapımında çalışmış diğer ustalar gibi ben de ikinci plânda, uzakta kaldım ve töreni doğru dürüst izleyemedim. Sadece bir ara Sur Kralı Hiram'ın heyecanlı bir konuşma yaptığını gördüm.

Tören sona erince herkes işinin başına döndü; başka ülkelerden gelmiş önemli konuklardan kimileri Kral Süleyman ile birlikte saraya, biz ise onların ardından sessizce şimdilik bize ayrılmış olan konuk odasına…

Daha henüz gelmiştik ki, bir haberci kabul salonuna çağrıldığımızı bildirdi. Üstelik sıradan giysiyle değil, niteliğimize özgü kuşanım ile gitmemiz gerektiği söylendi.

Altı sır saklayan usta, hemen önlük ve kordonlarımızı kuşanıp kabul salonuna gittik.

Önceden tanımış olduğumuz o dış koruyucu, kapının yanı başında her zamanki yerindeydi. Biz orada Adoniram'ı göreceğimizi sanıyorduk; ortalıkta yoktu. Belki de içerideydi.

Bizi kimin çağırtmış olduğunu bilmiyorduk. Şimdi ne yapacaktık? İçeriye girecek miydik? Gireceksek, nasıl?

Dış Koruyucuya çağrılmış olduğumuzu söyleyip kapıyı vurmamızın uygun olup olmadığını sorduk. Sadece beklememizi söyleyince, birbirimize susmamızı işaret edip sessizce durduk.

Bir ara İç Koruyucu kapıyı aralayıp Dış Koruyucu'yu çağırdı. Bir süre sonra geri gelen Dış Koruyucu, sadece birimizin alınacağını, beklememiz gerektiğini söyledi.

Bekledik… Önemli bir şey olacağı belliydi ama birimiz çağrılacaksa neden altımızın birden getirtildiği anlaşılır gibi değildi.

Ancak, bu işler sorgulanamazdı.

Hem önemli bir şey olmasaydı bekletilmezdik; bize göre… İçeridekiler açısından ise hiç de öyle olmayabilirdi. "*Beklesinler… Ne olacak, ne işleri var ki?"*

Az sonra Tören Görevlisi **Akizar Usta** dışarı çıktı. Bana dönerek, *«Joapert, şimdilik içeriye sadece seni alacağım.»* dedi. Diğer ustalara beklemelerini tembih etti. Yüzü her zamanki gibi gülümser değildi; ciddi bir tavır takınmıştı. Demek ki bana yine önemli bir görev verilecekti.

Tamam, peki, ama neden ben?... Neden yine ben?... Acaba Akizar Usta, yıllardan beri süregelmiş yakınlığımızı göz önünde tutarak, -verilecek o önemli görev her ne ise- özellikle mi beni seçmişti? Öyle ise, neden Selek değil de ben?

Birden kuruntuya kapıldığımı fark ettim. Bana bir görev verileceğini nereden çıkarmıştım?... Hem o önemli görevi yapacak kişiyi Akizar'ın seçtiği de nereden çıkıyor? Belki de yanlış bir iş yapmıştım da, azarlanacaktım. Ancak öyle olsa, neden altımızı birden, hem de kuşanmış olarak çağırsınlardı ki!

Varsayımlarda bulunmanın gereği yoktu. Nasıl olsa görecektim.

Sonradan bir ara Akizar Usta ile baş başa kaldığımızda, kendisine neden beni seçmiş olduğunu sorduğumda, *«Bunu da nereden çıkardın?... Öyle şey olur mu?... Ben kendi başıma öyle bir karar verebilir miyim, aklın kesiyor mu?»* deyip, nedenini şöyle açıkladı: *«Görevin verileceği kişinin öncelikle Fenikeli olması yeğlendi; bunun, Hiram Abif'e duyulan saygı ve sevginin gereği olduğu belirtildi. Gerçi Selek de düşünülebilirdi ama seni seçtiler işte… Zaten herkes senin temiz ahlâklı, açık yürekli ve iyi niyetli bir usta olduğunu biliyor.»*

Bundan ben kendime pay çıkarıp, *«Yani gerektiğince olgunlaşmış ve artık yetkinleşme yolunu tutmuş olduğum için mi?»* deyince, Akizar *«Sen işinde iyi bir ustasın. Birçok üstün niteliklerin var ama keşke biraz da alçak gönüllü olmayı becerebilsen!... Bak, belki o zaman gerçekten olgunlaşma olanağını elde eder ve yetkinleşme yolunu da tutabilirsin. Ben sana senin için övgülü sözler ettiğimde, diğer ustaların da öyle olduğunu söyleyip sözlerimi bir tek kendi üstüne alıp benimsemeye karşı çıkmadın. Oysa öyle yapmalıydın.»* diyerek eleştiri gibi olan öğüdünü konduruverdi.

Bu sözün altında kalmamak için, Ustam Akizar'a *«Biraz daha büyümem gerek. Henüz çok genç sayılırım.»* diye takıldığımda, sözümü ciddiye alarak, *«Bak işte bu dediğin doğru!... Henüz yaşın ne başın ne? Dört kere dört desem az gelir, beş kere beş fazla olur. Demek önünde uzun yıllar var.»* diye yanıtlamıştı.

Aslında yaşımı küçültmüştü ama önemi yok; bu sözünün altında bir başka anlam yattığı belliydi. Ne demek istemişti acaba? Asıl önemli olan oydu.

İnsanın en yüce amacı, insanlığı oluşturan tüm toplumlar ve tüm insanlar için bir evrensel bütünlüğün ve birlikteliğin oluşumu olmalıdır.

Fakat hiç kimse tek başına ve salt bireysel olarak bu evrensel bütünün ve birlikteliğin bir öğesi olamaz.

Herkes, her şeyden önce kendi ailesinin öğesidir. Önce bu küçük toplumun bir öğesi olduğunun bilincine varmalı, ona karşı görevlerini yerine getirmelidir. Bundan sonra sıra aşama aşama daha büyük bir topluma, giderek ulusuna gelir.

Ulusallık bilincini içinde duyumsamayan hiç kimse, evrensel bütünlük ve birliktelik ülküsüne uzanamaz. Evrensel nitelikli uğraşılarda bulunan yetkin bir kişi, ulusallık bilincini yüreğinde korur.

Erdemli bir insan doğayı ve toplumu tek bir bakış açısından, tek yönlü ve tek boyutlu olarak değil, çift yönlü ve iki boyutlu olarak görür.

Erdemli olduğu kadar bilgili olan kişi ise buna üçüncü boyutu da ekler ve her konuya çok yönlü olarak inceleyerek bakar.

Böylesine bir yetkinliğe özenen kişi, her şeyden önce alçak gönüllü olmayı bilmelidir. Bu ise bildiğini bile bilmiyor gibi bir tavır takınmak değil, kendini ezdirmek de değil, neyi bilip neyi bilmediğini, ne olup ne olmadığını bilmek ve ona göre davranmak demektir.

Tüm bunları düşünsem de konuya biraz da kendi açımdan bakarak, ulusallığı bir türlü yerli yerine oturtamıyordum. Şimdi ben nereli, hangi ulustan sayılırdım? Gerçekten Akizar'ın dediği gibi Fenikeli mi?

Bundan pek emin değildim. Yıllardan beri gurbetteydim. Kendimi Kudüslü gibi görmeye başlamıştım.

Hiram'ın Temsilcisi

Akizar beni yanına aldı. Kapıya vurdu. İç Koruyucu kapıyı açtığında bu kez Akizar öne geçti. Onun ardından içeriye girince, bir kez daha şaşkınlığa uğradım.

Burası, daha önce gelmiş olduğumuz kabul salonu değil gibiydi.

Hayır, yer aynı yerdi ama görünümü, iç dekorasyonu değiştirilmişti. Üç gün önce duvarları kaplayan o kara perdeler kaldırılmış, yerine yeşil perdeler asılmıştı.

Vazo?

Yoktu. Kim bilir, belki benim göremediğim bir başka yere konmuştu.

Yedi kollu şamdan?

O da yoktu.

Salonun orta yerine her biri bir karenin köşe noktalarını oluşturacak biçimde dört sütun yerleştirilmişti. Kapının ağzından görülebildiği kadarıyla bunların herhangi bir özelliği olduğu söylenemezdi. Üstlerinde her biri tek bir kandil taşıyan birer iri şamdan vardı.

Kral Süleyman tahtında oturuyordu. Yanında cenaze törenine katılmak üzere gelmiş birçok konuk vardı. Kimini tanıyor, kimini tanımıyordum.

Akizar beni peşi sıra Süleyman'ın önüne doğru götürdü ve biraz yana çekilerek bekledi.

Süleyman bana *«Johaben!»* diye seslendi. Bir an durdu. Hafif sesle, *«Adın bu; doğru söylüyorum değil mi?»* diye sordu.

Sesimi çıkarmadım. Başımı öne eğmekle yetindim.

Kral Süleyman sözünü *«Burada bugünün anısının bundan sonra da hep canlı tutulması için bir gelenek olacak özel bir uygulamaya başlamak üzere bir araya geldik.»* diye sürdürdü. Bu uygulamada benim önemli bir işlevimin olacağını belirttikten sonra şöyle dedi:

«İsteriz ki bundan böyle her yıl Mimar Hiram Usta için bir anma töreni düzenlensin. Ancak öyle bir tören olmasa da mimarımız hep anılsın ve aramızda olduğu öngörülsün. Bunun için onu genç bir ustanın temsil etmesine karar verdik. Görevi, yapımına devam edilecek olan Mabedimizin ve ondan sonraki diğer yapılarımızın işlerinin yürütülmesinde bulunarak, Hiram Usta'yı sanki doğrudan oradaymış gibi canlandırmak olacaktır. Elbette bu bir gelenek haline getirileceği ve hep sürdürüleceği için, görevin elde ele geçmesi de gerekecektir. Johaben bir yıl sonra bu görevi kendisinden daha genç bir diğer ustaya devredecek, bu böyle sürüp gidecektir. Böyle düşündük, uygun bulduk ve hemen uygulamaya konmasına karar verdik.»

Bir an durdu. *«Ancak bu görev senin diğer kardeşlerinden ayrılmanı ve bundan böyle kendi başına çalışmanı gerektirecektir. Bu bir ayrıcalıktır. Oysa alçak gönüllülüğün nedeniyle sen bunu istemeyebilirsin. İstemiyorsan, bu sadece bir özveri demektir. Burada bunu açıkça belirtebilirsin.»* dedikten sonra, *«Bu görevi üstlenmeyi istiyor musun?»* diye sordu.

Şimdi nasıl bir yanıt vermeliydim? İstiyorsam *«Evet!»* mi, istemezsem *«Hayır!»* mı?... Yoksa istesem de istemesem de *«Evet!»* mi?

İsteyenin anlayabileceği dolaylı bir yanıt verdim: *«Sır saklamasını bilen bir usta görev bilincine sahiptir. Ona ne yapacağı söylenir. O da bunu görev bilerek yerine getirir.»* dedim.

Süleyman'ın yüzünde hafif bir gülümseme oluştu. Sanırım yanıtımı beğenmişti. *«Yaşamın boyunca alacağın görevlerde hep başarılı olmanı dileriz.»* dedi ve birden ayağa kalktı.

Kral ayağa kalkınca herkes de kalktı elbette.

«Önlük ile kordonunu çıkar.» dedi.

Akizar yanıma gelerek yardımcı oldu. Önlük ve kordonumu alıp götürdü.

Bir an için kendimi çıplak kalmış gibi duyumsadım. En çok da fildişi anahtarımın gitmiş olmasına üzüldüm. İçime az buçuk hüzün çöktü.

Ancak bu pek uzun sürmeyecekti. Anlaşılan bana bir yeni kordon takılacaktı.

Süleyman bana *«Johaben, bu görevi devredene kadar herkes seni "**Morah Salem"** olarak anacaktır.»* dedi.

Adoniram'ı yanına çağırdı. Gerektiğinde Hiram Abif'i temsil etmek üzere görevlendirilmiş olmama karşın bir yapıcı ustası olarak onun yanında çalışmayı sürdüreceğimi, bu nedenle yeni önlüğümü onun takmasını istedi.

Yanıma gelirken Adoniram, eline yeni bir önlük almıştı. Belime bağlarken bir an göz göze geldik. Sanki bana *«Haydi bakalım, bir aşama daha ilerledin. Bunun değerini bil ve bir an önce olgunlaşmaya çalış.»* der gibiydi.

Önlük, açık yeşil bir şeritle çerçevelenmişti; kapağı da açık yeşildi ve üzerinde herhangi bir işleme yoktu ama beyaz gövdesinin ortasında bir **küptaş** motifi görünüyordu. Bunun üzerine, Hiram Abif'i temsil etmek üzere Fenike alfabesinin iki harfi işlenmişti.

Bundan sonra Kral Süleyman yanıma gelerek boynuma bir tür kolye taktı.

Buna “kolye” demek ne denli doğru, bilemiyorum.

Kalın, halka biçiminde bir zincir ve bunun ucuna takılmış olarak uçları bir yay ile birleştirilmiş kocaman bir pergel…

Bir an için boynum göçer gibi oldu çünkü hayli ağırdı; som altından yapılmaydı besbelli… Hiram Abif sağlığında kuşkusuz bundan çok daha ağır olması gereken o takıyı nasıl taşıyabiliyordu acaba?

Süleyman, Adoniram’a, benim Hiram Usta’yı temsil etmek üzere görevlendirilmiş olmama karşın bunun sadece törenlerde geçerli olacağını, gerektiğinde bir yapıcı ustası olarak onun yanında çalışmayı sürdüreceğimi, dolayısıyla benden istediğince yararlanabileceğini, ancak o ana kadar benim yanımda çalışmakta olan kalfa ve çırakların bir başka duvar ustasının yanına geçirilmeleri gerektiğini bildirdi.

Yaşamım boyunca hiç böylesine yüceltilmemiştim. Nasıl bir duygu seline kapılmış olduğumu anlatamam. Gözlerim dolu doluydu. Ayıp ya da yanlış olmayacağına inansam, orada yere çöküp sevinçten ağlayabilirdim.

Böyle bir onurlandırmaya yaraşır bir kişi miydim, bilemiyorum. Sanmıyorum. Buna benden çok daha yaraşır ustaların bulunduğundan kuşkum yoktu. Ben sadece genç olduğum için seçilmiştim. Üstelik bu bir temsili unvandı ve sürekli de olmayacaktı. Buna karşın benim buna yaraşır olmam da gerekiyordu.

Kral Süleyman, iki elini birden havaya doğru kaldırıp yukarıya doğru bir bakış attı; dua eder gibi. Bunun üzerine salonda görebildiğim herkes onun yaptığı gibi yaptı.

Buradaki uygulamalara daha tam alışamamıştım. Bilmediğim bir ritüeldi bu da… Belki de bir sessiz iyi dilek tarzı. Madem herkes öyle yapıyordu, ben de onlara uydum.

Bir süre hep birlikte öylece durduk. Hiç kimse kımıldamıyor, bir şey demiyor, çıt çıkmıyordu.

Neden sonra Süleyman alçak sesle *«**Morah Salem**, sen bize bir işaret vermezsen sonsuza kadar böyle kalırız.»* dedi.

Morah Salem de kimdi ki?

Birdenbire kafamda bir şimşek çaktı. Kim olacaktı! Ben elbette.

Bir şey yapmam gerektiğini anladım. Hiç kimse beni bu konuda uyarmamış, bir ipucu bile vermemişti. Burada bugün ben simgesel olarak “günün yıldızı” sayıldığıma göre, anlaşılan ne yaparsam yapayım, kabul edilecek ve uyulacaktı.

Adoniram bizi Gizli Bölme’ye götürdüğünde beden diliyle simgeleyerek anlatmak istediğini önce belli bir sırayla sonra tümüyle tersine yaptığını anımsadım.

Havaya doğru uzanmış iki elimi birden göğsümün üzerinde çaprazlayarak aşağı doğru indirip yere bakar gibi bir hareket yaptım.

Benim ardımdan herkes benim yaptığımı uyguladı.

Süleyman, *«Şimdi artık Morah Salem'i kutlayabiliriz.»* diyerek alkış tuttu. Salondaki tüm görevliler ve konuklar da ona uydu. Alkışlanan ben olduğum için katılmadım; sanırım doğru yaptım.

Kral Süleyman'ın bu yeni unvanım uyarınca salonda bana bir yer gösterilmesini istemesini, herkese de oturma izni vermesini bekliyordum. Fakat bu kez hiç kimseye oturma izni vermeden önce benim ayrılabileceğimi söyledi.

Bu da bana garip geldi ama denileni yaptım. Kralı eğilerek selâmladım ve dönerek kapıya doğru yürüdüm. Herkes beni ayakta uğurladı. Bunun anlamı, bana saygı gösterilmekte oluşuydu. Bu da bana hayli ağır gelmişti doğrusu. Boynumdaki o ağır kolyeden daha ağır. Acaba bunu nasıl taşıyacaktım? Taşıyabilecek miydim?

Bir an için öyle düşündümse de artık Joapert Usta olarak kendi kendimi değil, "Morah Salem" unvanını taşıyarak Mimar Hiram Usta'yı temsil etmekte olduğumu anımsayarak rahatladım.

Yaşamda kimileri üstlenmiş olduğu bir görev ya da almış olduğu bir unvanla yücelir. Bu bağlamda hiç hak etmemiş oldukları bir yüceliğe ulaşanlar vardır. Öyle bir kişi üstlendiği o görevi ya da almış olduğu unvanı hak etmediğinin bilincine varacak olursa, bu durumda bulunmasının ne kendine ne de çevresine zararı olur. Hatta belki bundan böyle üstlendiği görevi ya da aldığı unvanı hak edebilmek için uğraşır.

Fakat kişi üstlendiği görev ya da aldığı unvan ile kendisinin artık üstün bir düzeye çıkmış olduğu kanısına kapılır, bir de bununla öğünüp böbürlenmeye girişecek olursa; bunun önce kendisine sonra çevresine zararı dokunur. Görevi ya da unvanı nedeniyle saygı görünce, bunu kendisine sayar.

Kimileri bir görevin ya da unvanın sürekli, bu görevi üstlenen ya da unvanı alanın geçici olduğunun bilincindedir. Böyle bir kişi ise zaten üstlenmiş olduğu görev ya da aldığı unvanı hak ettiği için, o görevi ya da unvanı yüceltir. Gördüğü saygının kendisine değil, üstlendiği göreve ve taşıdığı unvana olduğunun da farkındadır. Görev süresi sona erince ya da unvanını taşımayı sürdürmesinin artık gereği ya da yararı kalmadığında, onu kendinden sonra gelene seve seve, gönül rahatlığıyla teslim eder. Bununla onur duyar.

Kabul Salonu'ndan çıktığımda, Dış Koruyucu bana çıkın gibi bir şey uzattı ve bunu Akizar'ın vermiş olduğunu söyledi.

Açıp baktığımda, içinde önceki önlük ve ucunda fildişi anahtar asılı kordonumun bulunduğunu gördüm.

Sevindim.

Daha sonra Akizar ile görüştüğümüzde, bu takımın zaten benim olduğunu, onu saklamam için verdiğini, üstelik Kral Süleyman'ın belirtmiş olduğu üzere bir yıl sonra üstlenmiş olduğum bu yeni görevin sona ereceğini, bir başkası "Morah Salem" unvanını aldığında benim yine önceki görevime döneceğimi, kuşanmamın gerekebileceğini, dolayısıyla önceki önlük ve kordonumu saklamamda yarar olduğunu söyledi.

Kabul Salonu'ndan çıktığımda, diğer ustalar çevremi sarmıştı. İçerde neler olduğunu, niçin böyle kuşandığımı merak ediyorlardı. Bunu yadırgamayın; bu pek doğal. Asıl yadırgamanız gerekecek türden merak, yaşantımın sonraki bir aşamasında gelecek.

Onlara özetle olup bitenleri anlattım. *«Bu bana ek olarak verilmiş geçici bir görevdir. Aslında ben de sizin gibi olmayı sürdürüyorum.»* dedikten sonra, *«Saat kaç?»* diye sordum.

Akşam olmuştu. Bugün de yapmamız gereken işler bitmişti.

Ayrılırken bir ara döndüm; artık adının **Zerbal** olduğunu öğrenmiş olduğum Dış Koruyucu'ya şöyle bir baktım. Beni eğilerek ve gülümsemeyle selâmladı.

Mezar Taşı

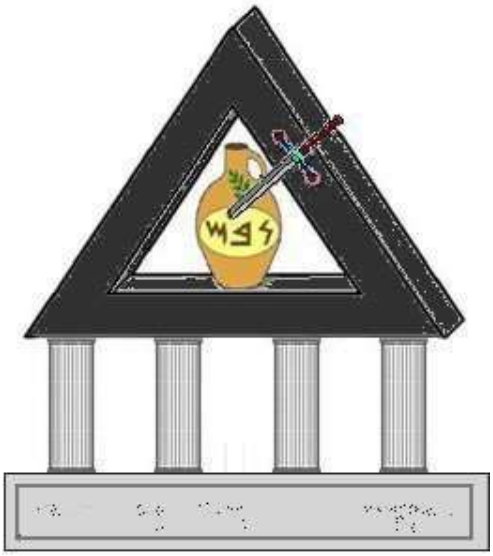
"Morah Salem" unvanını aldığım günün ilerleyen saatlerinde beni diğer kardeşlerden ayırıp, saraydaki özel bir odaya yerleştirdiler.

O gece doğru dürüst uyuyamadım. Bir o yana bir bu yana dönüp durdum. Kâbuslar gördüm. Neden acaba?... Mutlu ve rahat olmam gerekirdi oysa. Belki de diğer kardeşlerden ayrılmış olmanın bilinçaltına etkisiyle… Sabah ortalık aydınlanmaya başlar başlamaz da kalktım.

"Madem şimdi ben Mimar Hiram Usta'yı temsil ediyorum, ilk görevim onu ziyaret etmek olmalı." diye düşündüm. Bu düşüncemi çok da beğendim. Geceden kalma sıkıntım bir anda geçiverdi. Başka meraklılar oraya doluşmadan önce Hiram Abif'in mezarının bulunduğu Dış Avlu'ya gittim.

Mezar, cesedin daha önce korunduğu lâhit kadar güzel değildi. Sadece gösterişliydi. Birçok simge kullanılmıştı ve bunların ne anlama gelebileceği üzerine yorum yapmak pek zordu.

Altı düz beyaz mermerden yapılmıştı. Başına dört sütun üzerinde duran siyah mermerden üçgen biçiminde büyük bir taş konmuştu. Baş taşının ortasında bir oyuk bırakılmış, buraya bir **testi** yerleştirilmişti. Testinin üzerine bir **akasya dalı** ile birlikte yan yana **M**, **B** ve **N** harflerinin Fenike Alfabesi'ndeki karşılıkları işlenmiş, içine bir de minyatür kılıç saplanmıştı.

Söylendiğine göre, Hiram Abif'in yüreği çıkarılmış, özel olarak ilâçlanıp baş taşındaki testinin içine konmuştu. Bu sadece bir söylenti miydi yoksa sahiden öyle mi yapılmıştı, bilmiyorum. Çok merak ediyorsam doğru olup olmadığını sorup öğrenebileceğim yetkililer vardı. En azından Adoniram'a bunu kimin bilebileceğini sorabilirdim ama zaten adım "meraklı"ya çıkmıştı, hiç olmazsa bu bağlamda meraklı gibi görünmemek için sormadım.

Hem birine sorunca karşılık olarak o *"Sen Morah Salem değil misin? Bunu sen bilmezsen kim bilir ki?"* demez miydi?

Üstelik bu ne kadar önemliydi ki?... Fenike'ye gönderilmiş olsa gam yemezdim.

Şimdi bu düşünce fazla "salt kendi ulusundan yana" mı oldu?

Ortalıkta kimseler yoktu. Boynumda asılı ağır kolyeyi çıkarıp, Hiram Usta'nın mezarı üzerine koydum. Onunla bir süre söyleştim. Daha doğrusu, ben söyledim, o dinledi.

Hiram Usta,

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli farklarından biri nedir, bilir misin?

Kuşkusuz bilirsin hatta benden çok daha iyisini ve doğrusunu bilirsin ama ben gene de kendi düşüncemi söyleyeyim izninle:

Akıl…

İşte o akıl var ya o akıl… Topluma ve insanlığa yararlı bir işte kullanıldığı sürece olumlu oluyor. Bazı zaman toplumda onu hiç göremediğimiz için, insanların akıllarını yitirmiş olduğunu ya da hep kötüye kullandığını düşünüyoruz.

Hiram Usta, toplumlar ve tüm insanlık zaman zaman çöküyor. Sadece akıl kullanma değil, özgür düşünce üretimi bile kesintiye uğruyor. Bilimsel nitelikli bilgi sanki unutuluyor, yitiriliyor, yok olup gidiyor.

İşte böyle bir durumda öz varlıklarında bilimsel nitelikli bilgiyi yaşatan, her olumsuz etkiye karşın özgür düşüncesini koruyan akıllı bireyler kurtarıyor toplumu ve insanlığı. Bu da hayli zaman alıyor. İnsanın ömrü bunu görmeye yetmiyor. Tıpkı senin ömrünün çok emek vermiş olduğun şu Mabedin yapımının sona erişini görmeye yetmediği gibi… Kol gezen bilgisizlik, hırslar, kötü tutkular, hele bağnazlık, evrimi durduramasa bile hep engelleyerek geciktiriyor.

Hiram Usta,

Hep sen demez miydin evrim doğrultusunda gelişerek ilerlemek için her insanın tüm düşünce, tutum ve davranışlarında öncelikle bilimsel nitelikli bilgi birikimi ile donanması ve kendisine akıl verilerini önder alması gerektiğini?...

Bir zamanlar küçük bir önlem noksanlığı nedeniyle bilgisizliğin, bağnazlığın ve olumsuz tutkuların el ele verip insan aklını tutsaklığa sürükleyebileceğini, buna çok dikkat edilmesi ve önlem alınması gerektiğini söylemez miydin?... Bilgeliğin güç ve güzelliğin birleşimiyle uygulanması gerektiğini öğütlemez miydin bize?

Neden Hiram Usta, neden?... Neden sen bize böyle derdin, bizi o yola yöneltirdin de, neden sen, kendin, kendi açından gerektiğince önlemli davranmadın?

Hiram Usta, akıl verilerinin yararlarına yaraşır olabilmek için, bilgelik, güç ve güzellik de yeterli olmuyor bence. Bilmem yanılıyor muyum?

*Bunların yanı sıra **doğru sözlülük**, **dürüstlük** ve **iyi niyetlilik** de gerekli. Öyle değil mi Hiram Usta? Söyle bana.*

*Olgunlaşarak yetkinliğe ulaşma yolunda ilerleyebilmek için, **"doğanın bilgisi"**ne de sahip olmak zorunlu. Bu bilginin temeli ise **"bilim"**.*

Bence öyle… Ya sence Hiram Usta?

Bana şimdi "Morah Salem" unvanını verdiler ya!... O sadece bir unvan; bir gerçek nitelik değil.

*Olgunlaşarak yetkinleşme yolunda ilerlemek isteyenler, sahip oldukları bilgiyi sürekli olarak geliştirmekle de yükümlüdür. Bunu sağlayacak olan ise **"bilimsel yöntem"**dir.*

Bu bence böyle. Sence de öyle değil mi Hiram Usta?

Ancak, yetkinleşme yolunda ilerlemeye kararlı olan her kişi, edindiği bilgi birikimini korumak, gereğinde saklamak ve savunmak zorundadır. Çok bilse de bunu yerine getirmekte önlemi elden bırakan kişi, bunun acısını, yüreğinin derinliklerinde sanki ona bir kılıcın sivri ucu saplanmış gibi duyar. Bilgiye susamışlığının da sonu gelmez.

Önlemi elden bırakmış olsan da, onurunu korumuş olan yüreğinin acı içinde bile huzurlu olduğunu biliyorum.

Hiram Usta'yı temsil etmek için o ağır kolyeyi takmak çok iyi ve güzeldi ama ben burada bana verilmiş olan ilk kordonu çok daha fazla benimsemiştim; özellikle de ucuna takılı o küçük fildişi anahtarı.

Bunun için anahtarı kordonun ucundan çıkardım, sağlam bir sicime bağlayarak boynuma astım. Kendi kendime de söz verdim, bir daha zorunlu olmadıkça bunu çıkarmayacağıma dair.

Sekreterlik

Çok zamandan beri, Kral Süleyman'ın sarayında işsiz güçsüz dolaşıp duruyordum.

Burada bulunuşumun tek bir nedeni vardı; kralın bana bir özel görev verme gereğini duyma olasılığı.

Mabetteki çalışmalara yeniden başlanmıştı. Herkes çalışıyordu. Bense hiçbir iş yapmadan sadece bekliyordum.

Burası rahattı. Ekmek elden su göldendi ama işin doğrusu sıkılmaya başlamıştım. Çünkü yaşantım boyunca hiç boş durmak nedir bilmemiştim. Buna alışmak zor geliyordu.

Hayret!... Kimilerine de çalışmak zor gelir.

Gerçi ara sıra şantiyeye çıkmıyor değildim ama o gidişler de sıkıntı veriyordu aslında… Çünkü özellikle çırak ve kalfalar hatta kimi ustalar bile boynumda o ağır kolyeyi taşıyarak geldiğimde (dışarı çıkınca taşımak zorundaydım), işlerini bırakarak durup bana bakıyordu. Adoniram'ın bile böyle bir sıkıntısı yoktu. Onun gezip dolaşmasına alışmışlardı; yanlarına geldiğinde işlerine devam ederlerdi, o bir şey söyleyene ya da sorana dek.

Biliyorum, biraz da kuruntu yapıyordum. Şantiyeye gidince, çalışanların benimle bağlantılı olmak üzere böyle bir ayrıcalığı nasıl edinmiş olduğumu merak ettiklerini, bir kayırmayla aslında hak etmediğim bir mertebeye getirildiğimi düşündüklerini sanıyordum. Bundan ötürü keyfim kaçıyor, huzursuz oluyordum ama bunu kendi kendime yarattığımın da farkında değildim o sıralarda.

Abartıyordum.

Belki hiç de öyle düşünmüyorlardı.

Ben olsam öyle mi düşünürdüm?... "Elbette bir gerekçesi vardır" demez miydim?

Bu yüzden de kendimi âdeta saraya tutsak etmiş, şantiyelere daha seyrek gider olmuştum.

Paslanıyordum. Buna alışmak zor geliyordu.

Öldürebilir Merak

İşte günlerden öyle bir gün, hiçbir şey yapmamaktan iyice sıkılmış olarak, *"Acaba kendime bir iş çıkaramaz mıyım?... Hiç olmazsa kırılmış, dökülmüş bir yer olsa; izin alıp onarsam."* diye düşünüp sarayı bu gözle dolaşmaya girişmiştim.

Kabul salonunun önüne geldiğimde, Dış Koruyucu **Zerbal**'ın orada olmadığını gördüm.

Bu, içeride kimsenin bulunmadığını gösterirdi. Olsa, Zerbal oradan ayrılmazdı. *"Kim bilir… Belki Kral Süleyman bir başka yere gitti; Zerbal ona eşlik ediyor."* diye düşündüm.

Durum böyle olunca, aklıma ortalıkta hiç kimse yokken kabul salonuna girip iyice incelemek geldiyse de caydım. Olmazdı. Sarayda her nereye istersem girebileceğim söylenmişti ama bunun da bir sınırı olsa gerekti.

Özgürlüğün ve yetkinin hiçbir sınırı olmadığı tek alan, insanın kendi düşünce ve vicdan evrenidir. Bireysel düşünce ve vicdan üzerine hiçbir sınır, hiçbir kısıt konulamaz. Kimileri başkalarının düşüncelerini ve vicdanını sınırlayıp kendi istedikleri biçimde yönlendirmeye girişir. Bunun nedeni kendi tutkularını doyuma ulaştırmak, kendi çıkarlarını korumaktır. Birey, bu eğilimin bilincine varmalı, çok sevdiği ve saygı duyduğu kişilerin bile böyle bir tutumuna karşı koyarak özgürlüğünü korumalıdır.

Ancak birey, yaşadığı toplum içinde ve çevresinde başkalarının da kendisi gibi ve kendisi kadar, aynı kapsam ve değerde özgürlüğünün olup, onların özgürlüklerinin de korunması gerektiğinin ve kendisinin de bu bağlamda sorumlu olduğunun bilincine varmalıdır. Bunun için, kendi özgürlüğünü, başkalarının özgürlüğü ile sınırlandırmasını bilmelidir.

Kabul salonuna girme düşüncesini kafamdan atıp, bitişikteki koridora saptım.

Ortada kimse yoktu ama derinden konuşma sesleri geliyordu.

Koridor boyunca, seslerin geldiği yana doğru ilerledim.

Sesler bir an kesildi; yine gelmeye başladığında, bu kez gerimden duydum.

Döndüm. Tam yerini bulup duvarı yokladığımda, diklemesine belli belirsiz bir çıkıntı gördüm.

Orada hafifçe aralık durumda, taştan bir gizli kapı bulunduğunu keşfettim. Kenarına tırnak geçirip biraz çekince dışarıya doğru açıldı.

Şimdi ne konuşulduğunu rahatça duyabiliyordum.

Ayaklarımın ucuna basarak içeriye süzülüverdim.

Önümde ağır bir kara perde vardı. Hafifçe aralayıp, içerisini gözetledim.

Kral Süleyman'ın Kabul Salonu'nun dekorasyonu daha önce görmüş olduğum gibi değildi. Ancak bulunduğum yerde, perde aralığından bütününü görebilmeme olanak olmadığı gibi, bunun sırası da değildi.

İçerde üç kişi vardı. İkisi tartışıyordu: Kral Süleyman ve Sur Kralı Hiram. Diğer yanda kaldığı için üçüncünün kim olduğunu tam olarak göremiyordum.

Hiram, Süleyman'a yükleniyordu. Süleyman eliyle ona durmasını işaret edip, *«Zerbal, sen çıkabilirsin. Ben gerekirse seni çağırırım.»* dedi.

Zerbal'ın sonradan anlattığına göre buradaki konu özetle şöyleydi: Süleyman, Kral Hiram'ın katkılarının karşılığında, aralarındaki ticari anlaşmanın dışında ona Kudüs'ün kuzeyinde, Sur'a daha yakın olan Galile bölgesinde 20 köy vereceğini söylemiş. Hiram, bu işlerde pek titiz olduğu için, cenaze töreninden sonra ülkesine dönerken, yolunun üzerindeyken denilen yeri görmek için Galile'ye uğramış.

Bakmış ki Süleyman'ın sözünü ettiği çevre kupkuru, çorak bir yer; hiçbir şey yetiştirilemez, hiçbir işe yaramaz… Sanmış ki Süleyman orasını başından atmak amacıyla onun üzerine yıkmaya kalkışıyor hediye edermişçesine…

Fena halde sinirlenmiş. Hemen geri dönmüş. Saray kapısındaki bekçileri başından savmış. Süleyman'ın kabul salonunda olduğunu öğrenince dosdoğru içeriye dalmış.

Zerbal da şaşkınlık içinde ardından girmiş elinde kılıcıyla, gerekirse kralını korumak üzere…

Olay bu!...

Zerbal çıkınca, Hiram yarım kalan sözünü sürdürdü: *«Sen benimle alay mı ediyorsun?... Yoksa bana kastın mı var? Bak sana açıkça şunu söyleyeyim: Kesinlikle kabul etmem.»*

Süleyman ise sakindi. *«Yanılıyorsun... Ne bağırıp duruyorsun? Önce durulup bir kez beni dinlesen, yanılmakta olduğunu anlayacaksın.»*

Hiram oralı değildi. *«Olmaz öyle şey!... Kabul etmiyorum.»*

«Neden ki?... Anlamıyorsun. Anlamaya çalışmıyorsun. Bana anlatma fırsatı vermiyorsun?»

Hiram onu dinlemiyordu bile.

«Sana vermiş olduğum desteğin karşılığı bu mu olacaktı?... Ayıp, ayıp! Bir de adaleti gözettiğin, herkese karşı dürüst davrandığın söylenir. Bu mu senin adaletin?... Dürüstlüğün böyle mi?»

Sanırım sonunda Süleyman'ın sabrı taştı. *«Dinlesene be adam!»* diye bağırdı.

Hiram aldırmadı. *«Açıkça beni kandırmaya kalkıştın. Yuh olsun sana. Bu senin yapmış olduğun adaletten tümüyle yoksun, her yaptığında bir haksızlık olan, hep kendi çıkarı peşinde koşan bir krala bile yakışmaz.»* diye devam etti sözlerine.

Bir an durup nefes aldı. Süleyman fırsatı yakalayınca, *«Ben sana Mabedimizin yapımında kullanılmak üzere göndermiş olduğun malzemenin bedelini buğday, şarap ve zeytinyağı ile ödedim mi, ödemedim mi?»* diye sordu sertçe.

Hiram da aynı tonla *«Tamam. Ödedin. Benim bir alacağım yoktur ama sorun o değil.»* diye karşı çıkacak olduysa da Süleyman sesini iyice yükseltti: *«Ben seni dinledim. Şimdi de sen beni dinleyeceksin. İstesen de istemesen de dinleyeceksin. Nerede olduğunu unutma.»*

Hiram sustu. Demek sorun bir alacak verecekten ileri geliyordu. Eh, Sur Kralı Hiram'dan da başka türlüsü beklenmezdi zaten. Üstelik alacağı kalmadığını da söylüyor. Daha ne?

Süleyman, *«Ben, yaptığımız alış verişin ötesinde kendimi sana ayrıca manevî bakımdan da borçlu saydığımı söylemiştim. Sen da bana borcun tümüyle ödenmiş olup, hiçbir alacağının kalmadığını söylemiştin. Doğru mu, değil mi?»* diye sorunca, Hiram kısaca *«Doğru! Öyle dedim. Sözümün arkasında da dururum. Fakat konumuz o değil.»* diye yanıtladı.

Süleyman, *«Neymiş konumuz?... Ben borcumu sana ödemiş olmama karşın Galile'nin batısındaki o 20 köyü sen istemesen bile ben sana vermeyi önerdim. Sen istemedin. Gerekmez dedin. Bu benim önerimdi, fazladan. Bu da doğru mu, yanlış mı?»* diye sordu.

Hiram *«Tamam, doğru ama...»* diyerek devam edecek olduysa da bu kez de Süleyman onun sözünü kesti.

«Dur bakalım. Şimdi konuşma sırası bende… Bunun üzerine sen Sur'a dönerken yolunun üzerinde diyerek oraya uğramışsın ve her yerin çorak, işe yaramaz, yıkıntı döküntü halinde olduğunu görmüşsün. Orasının başına dert olacağını düşünüyorsun. Bunun için parlayıp duruyorsun, öyle değil mi?»

«Evet!... Yanlış mı?» dedi Hiram.

«Yanlış değil ama haksız.» diye yanıtladı Süleyman, *«Oraya öyle hemen gitmemiş olsaydın böyle düşünmeyecektin. Gelip böyle suçlamalarda bulunmayacaktın. Oradaki köylerin kötü durumda olduğunu ben de biliyorum elbette. Önce hepsini onarımdan geçirtip, tarlaları ektirip, çevreyi yeşillendirtecektim. Sen bunlara fırsat vermeden, aklımdan geçenleri, tasarımlarımı bilmeden gelip bana yüklendin. Şimdi söyle bakalım: Bu yaptığın haksızlık değil mi?»*

Hiram ses çıkarmadı.

«Bilir bilmez, birinden duymuş olduğu ya da kendi kafasında oluşturduğu böyle bir kanıyla davranmak, üstelik haksızca öfkelenmek bir krala yakışır mı?»

Hiram yanıt vermedi. Belli ki pişman olmuştu. Şimdi özür dilemesi gerekiyordu ama nasıl?

Bir sessizlik oluştu.

Kral Hiram'ın siniri geçmemişti. Bir o yana, bir bu yana dönenip duruyordu. Bir ara görüş alanımın dışına çıktı.

Önümdeki ağır perdeyi biraz aralayıp, ne yana gittiğini, ne yaptığını görmeye çalıştım.

Ben onu görememiştim ama o beni görmüştü.

«Ne?... Bir casus.» diye haykırarak üzerime saldırdı. Beni perdenin arkasından hışımla çekip, salonun ortasına doğru sürükledi. Yere yıkıp, üstüme çullandı.

Karşı koyamadım. Ne yapabilirdim ki? O kraldı. Direnemedim bile.

Bir anda Kral Hiram'ın elinde parlayan hançeri gördüm. Ölümle karşı karşıyaydım.

Hançeri göğsüme ya da boğazıma saplamak üzereydi ki, Süleyman yetişti.

«Hiram dur! O Johaben.» diye seslendi. Hiram'ın kolunu geri çekmeye çalıştı.

Kral Hiram durakladı. Hançerini indirmeden yüzüme baktı. Tanıdı. Üzerimden kalkarken, *«Ne arıyorsun sen burada?»* diye sert bir şekilde çıkıştı.

Süleyman, *«Sakin ol!... O işi ben çözümlerim.»* diyerek, Kral Hiram'ın koluna girip onu arkasına doğru çekti.

Tam bu esnada salonun kapısı gümbürdeyerek açıldı ve Zerbal elinde kılıcıyla içeri daldı. Bana göre çok geç kalmıştı.

Kral Hiram başını sağa sola sallayarak hançerini kınına sokarken; Süleyman, sanki hiçbir şey olmamış gibi Zerbal'a *«Kral Hiram kardeşimiz ülkesine gitmek üzere yola çıkmak üzeredir. Gereği yapılsın.»* diye buyurdu ve ona salonun kapısına kadar eşlik etti. Orada kucaklaşarak Hiram'ı uğurladı.

Sonradan öğrendiğimce; aslında saray kapısına kadar çıkıp onu geçirmesi gerekirse de burada benim yüzümden ortaya çıkmış olan bu keyifsiz durum nedeniyle böylesini yeğlemiş olsa gerekti. Hem olası ki, zaten daha önce onu gerektiğince törenle uğurlamıştı; ikincisi olmayabilirdi.

Bana gelince… Ne yapmam gerektiğini bilemez halde kalakalmıştım. Buraya girdiğim gibi çıkıp gitmek bir yana dursun, ayağa kalkıp kalkmamaya bile karar veremiyordum.

Şimdilik en uygun davranış tarzının yere diz çöküp hiç kıpırdamamak olduğunu düşündüm ve başımı öne eğerek öylece bekledim.

Beklerken de düşündüm.

Merak, iyi niyet taşımadığı hallerde zararlı bir tutkuya dönüşebilir. Aşırılığa kaçan ya da açıkça ortaya konan merak, bunun kaynağını ya da amacını bilmeyenlerce yanlış yorumlanabilir; sonunda yarardan çok zarar getirebilir.

Hiç kimse, hiçbir düşünceyi, görüşü, savı, tutumu ve davranışı, ayrıntılarıyla ve tüm yönleriyle incelemeden, onun üzerinde bir karara varmamalı, onu ön yargılı bir tutumla yanlış, kötü, zararlı, hor ya da haksız bir uygulama olarak nitelendirmemelidir.

Ön yargı ile başlatılan her eylemde yanılgı payı bulunması olasılığı yüksektir. Bir kez ön yargıyla ve "karşıt sanılan" bir tutum ya da davranışın iyice anlaşılmasına çalışılmadan kanılara saplanmak alışkanlığı edinilince, bunun sonucunda onarılamaz yanlışlıklar ve giderilemez zararlar ortaya çıkabilir. Kişi, sonradan pişmanlığa düşebilir ama işte o zaman çok geç kalınmış olur.

Kral Süleyman salonun kapısını kendisi kapatıp döndü; bana hiçbir şey demeden, yanımdan geçip dosdoğru tahtına gitti.

Şimdi Süleyman tahtında, ben salonun ortasında süklüm püklüm diz çökmüş olarak, öylece duruyorduk. Başımı kaldıramıyordum. Onunla göz göze gelmeye cesaretim yoktu.

Suç ve Ceza

Süleyman Sur Kralı Hiram'ı uğurlarken, ben de olduğum yerden kabul salonunu şöyle bir gözden geçirme fırsatını elde etmiştim.

Duvarlar, tıpkı burada giz ustalarına özgü kordonları kuşandığımız gün olduğu gibi kara perdelerle kaplıydı.

Daha önce görmüş olduğum dört sütundan üçünün üzerinde dokuzar mumlu birer şamdan vardı. Diğeri kaldırılmıştı.

Bunun niçin böyle olduğuna hiç aldırmıyordum bile... Şimdi zihnim bambaşka bir şey üzerinde yoğunlaşmıştı. Önemli bir suç işlemiştim ve mutlaka cezalandırılacaktım.

Kral Süleyman tahtından kalktı. Gidip, benim aralık bırakmış olduğum o gizli kapıyı içeriye çekti. Sonra da benim çevremde şöyle bir tur attı. Herhalde beni iyice süzüyordu ama ben bana nasıl baktığını göremiyordum.

Yine gidip tahtına oturdu.

Bir süre daha geçti. Neden sonra, çok sert bir tonla, yerden kalkıp önüne gelmemi buyurdu.

Süklüm püklüm dediğini yaptım. Fakat öyle utanmıştım ki, başımı kaldıramıyordum.

Yüzüne bakmamı söyledi.

Başımı kaldırdım.

Hiram Abif'in cenaze töreninde bile güler yüzlü olarak gördüğüm Kral Süleyman'ın çatılmış kaşlarıyla karşılaştım.

Bana önemli bir suç işlemiş bulunduğumun farkında olup olmadığımı sordu.

Elbette farkındaydım. Bunu bildiğimi, kendimi savunmak üzere herhangi bir şey söyleme olanağının bulunmadığını, özür dilemenin bir işe yaramayacağını da bildiğimi, verilecek ceza her ne olursa olsun çekmeye hazır olduğumu söyledim.

«Orada bir kapı bulunduğunu nasıl bildin?» diye sordu.

Açık yüreklilikle, *«Bilmedim. Aralık kalmıştı. Tesadüfen gördüm.»* dedim.

Kanımca Kral Süleyman o gizli kapının aralık kalmış olmasından hiç hoşlanmamıştı ama bu bakımdan bana kusur bulamazdı. Sonradan öğrendiğime göre, o kapıyı sadece kendisi kullanırdı. Kusur kendisinin olsa gerekti. Ancak o kraldı; kusuru üstlenemezdi.

«Ne yapıyordun orada?» diye sordu.

«İşsiz güçsüz kaldım. Sıkılmıştım. Dolaşıyordum.» diye yanıtladım.

«Şantiyeye gitseydin ya!... Senin işin, görevin o; Hiram Usta'nın temsilcisi olarak orada görünmek; böyle burada ortalığı gözetlemek değil.»

«Gidiyorum gitmesine de, oradakiler ben öyle Morah Salem kolyesiyle yanlarına gelince biraz rahatsız oluyor ve işlerini aksatıyorlar. O nedenle daha seyrek gitmeyi yeğliyorum.» dedim. Gözetleme suçlamasına bir şey demedim.

«Ya!» dedi Süleyman. *«Peki, aralık bırakılmış bir kapı görünce hemen içeriye dalman mı gerekiyor? Bu yaptığının densizlik olduğunu bilmez misin? Neden girdin içeri?»*

«Sert bir tartışma işittim.» diye zorlukla konuştum, *«Birisi Kralımız Süleyman'a saldırıyor gibi geldi bana. Silâhım olmasa da belki onu korumaya çalışabilirdim.»*

«Ya!» dedi Süleyman yine. Yine gidip tahtına oturdu.

Bir süre daha geçti. Neden sonra, hayli sert bir tonla *«Ayağa kalk!»* dedi.

Kalktım.

Bana art arda üç soru soracağını, şayet aklımı kullanarak iyi yanıtlar verecek olursam beni bağışlayacağını, aksi halde Zerbal'ı çağırıp beni ona teslim edeceğini söyledi.

Ne dediğini anlayıp anlamadığımı da sordu.

Başımla anlamış olduğumu belirttim.

Hemen sordu: ***«Nereden geliyorsun?»***

Buna nasıl bir yanıt vermeliydim acaba ?... Ne demek istiyordu ki?... Fenike'den geldiğimi söylesem olur muydu? Hayır. Çünkü Kudüs'e geleli neredeyse yedi yıl olmuştu ve üstelik bunu zaten o da biliyordu. Konuyu güncele çekerek, sarayda bana kalmam için gösterilmiş yerden geldiğimi söylesem, o da pek anlamsız kaçacaktı.

Şimşek hızıyla düşündüm.

Bana "doğru yanıt" değil, "aklımı kullanarak iyi yanıt" vermemi söylemişti.

Doğru değil, iyi yanıt.

Söyleyeceğim tek bir sözcük sonum olabilirdi. Bu nedenle sadece aklımı kullanmam değil, yürekli olmam da gerekiyordu.

Her şeyi göze aldım.

«Her yerden.» diye yanıtladım.

Ses çıkarmadı. Bu yanıtın akla yatkın olup olmadığını, beğenip beğenmediğini söylemedi. Bir başka soru yöneltti:

«Ne zaman çalışırsın?»

Bu kez hiç duraksamaksızın ***«Her zaman.»*** diye karşılık verdim.

Sıra üçüncü soruya geldiğinde artık havaya girmiştim.

«Nereye gideceksin?» diye sorunca da, hemen ***«Her yere.»*** dedim.

İnsanı gerçeklere ulaştıran en doğru yol bilimsel nitelikli bilgidir. Fakat bazı zaman insan o bilgiden yararlanma olanağını bulamayabilir. Bilimsel nitelikli bilgi birikimi, araştırdığı gerçeklere ulaşabilmesi bakımından yetersiz kalabilir. O zaman araştırmaya girişmesi, bilginin gelişimine çalışması gerekir.

Bunun başarılı sonuçlanması için tek olanak bilimsel yöntemi uygulamaktır. Bu da sırasıyla, gözlem, deney, varsayım ve sınama aşamalarından geçmeyi gerektirir. Varsayım, gözlemle elde edilen yinelenmeler üzerine kurulur. Yapılan sınama ile yeterli bir düzeyde doğrulanamazsa yani aynı koşullar altında aynı sonuçlara varılmazsa, başa dönerek tüm aşamaları yinelemek, sonra varsayımı yeni baştan kurmak gerekir. Yeterli bir düzeyde doğrulama elde edilirse, varsayım bir kurama dönüştürülerek ilgili yasaların belirlemesine geçilebilir.

Yasalar belirlenince mutlak gerçeğe varıldığı sanılmamalıdır. Ulaşılmış olan gerçek göreli olacaktır. Gerek oluşturulmuş kuramın gerekse yasaların noksanları, yanılgıları, geçerli olmadığı koşullar bulunabilir. Çalışmayı sürdürmek gerekir; her zaman ve her yerde.

Bazı zaman bu aşamaların izlenmesi, hatta gözlem yapmaya başlanması olanağı bile elde edilemez. İşe nereden ve nasıl başlanmasının uygun olacağı belirlenemez. Böyle bir belirsizlik var diye hiçbir şey yapmayıp beklemek ise, insanı hiçbir zaman başlayamamak gibi bir olumsuzluğa yöneltebilir. Akıl yolunu kullanıp seçenekler arasında en uygun düşenini belirlemek gerekir.

En uygun seçeneği belirlemekte ise, akıl yolu da yersiz kalabilir ama bu riskin alınması gerekir. Risk almak, karar vermek, verilen kararı uygulamaya koymak gerekir.

Karar vermekte risk alamayan, vereceği kararın doğru olup olmayacağından korkan, ilk girişiminde yanılgıya düşmekten sakınmayı öngören insan hiçbir girişimde bulunamaz. Kararsızlık, insanın gerçekleri araştırma uğraşısına girişmesini engeller.

Kral Süleyman bir süre durdu. Sonra, *«Peki Johaben... Şimdi git, yarın bu saatte buraya gel. Sakın gecikme.»* deyince, Kralı her zamanki gibi selâmlayarak geri geri kapıya doğru çekildim.

Beni durdurdu; *«Hayır!... Oradan girmediğine göre oradan çıkamazsın. Nereden ve nasıl girmişsen, aynı yerden aynı biçimde çık.»* diye uyardı. Gizli kapının bulunduğu yana döndüm. Tam çıkacaktım ki, Süleyman arkamdan seslendi. *«Sıkıca kapat. Hem öyle sıkı kapat ki bir daha sen bile yerini bulamayasın.»*

Kalın kara perdenin arkasına geçtim. Önümde düz duvar vardı. Orada bir kapı olduğunu biliyordum; girerken aralık bırakmıştım. Demek bir başkası, -olası ki Zerbal- dışarıdan gelip aralık olduğunu görmüş, sıkıca kapatmıştı.

Ne olacaktı şimdi? Çıkamayacak mıydım? Geri de dönemezdim.

Bir süre için endişeye kapılmışsam da bunu çabuk giderdim. Önümdeki duvarı oluşturan taş panoları yoklaya yoklaya kapının yerini buldum. Daha doğrusu, itekleye itekleye hangisinin açıldığını keşfettim. Dışarıya çıkıp kapattıktan sonra da derin bir *"Oh!"* çektim.

Merakım az kalsın başıma büyük dert açıyordu. Anlaşılan bundan böyle sarayda dolaşırken daha dikkatli olmalıydım. Burada kim bilir şu kapı gibi ne incelikler, ne gizli geçitler vardı. Burnumu sokmamalı, olur olmaz işlere girişmeye de kalkışmamalıydım.

Görev duygusundan kaynaklanan, temelinde bağlılık ve iyilik düşüncesi olan eylemler, önceleri yanlış değerlendirilebilir.

Göreve bağlılık ve doğruluk yolunda gerçekleştirilen herhangi bir davranış kusur sayılsa, hatta töreye aykırı olsa bile, hoşgörüyle karşılanabilir. Fakat görev duygusundan kaynaklanmakta olsa bile aşırı merak, insanı tehlikeye sürükleyebilir. Bu nedenle, meraklı olan bir kişinin, bu karakterini bilerek, karşılaşabileceği tehlikeleri önceden düşünerek önlemli olması gerekir. Bu hem kendi bireysel güvencesini hem de görevini esenlikle yapabilmesini sağlar.

Koridordan çıkıp odama doğru giderken, Kabul Salonu'nun kapısının önünden geçtim. Zerbal orada, görevi başındaydı. Bana, yüzünde bir garip gülümseme varmış gibi geldi.

Yeni Görev

Ertesi gün, Kral Süleyman'ın dediği saatten az önce Kabul Salonu'na doğru gittim. Kimseye görünmemeye özen göstererek, bildiğim yoldan dolaşıp öte yandaki koridora saptım.

Gizli kapının yerini buldum ve açmak üzere ittim.

Açılmadı.

Biraz daha güç vererek ittim. Gene açılmadı.

İyice yüklendim.

Nafile!

Acaba yanlış yere mi gelmiştim? Açılan pano bu değil miydi? Bu olduğunu biliyordum ama önceki günün heyecanı ile yanılabileceğimi göz önünde tutarak bitişikteki diğer panoları da yokladım. Hiçbiri kıpırdamıyordu.

Ne yapacaktım şimdi? Kral Süleyman zamanında gelmemi buyurmuştu. İşte gelmiştim ama gelmiş sayılmazdım. Bu durumu nasıl açıklayacaktım?

Bir yolunu bulup içeri girmem gerektiğini biliyordum. Acaba öteki yanda bir başka gizli kapı daha olabilir miydi? Belki!... Aramakla zaman yitiremezdim. Bu işin tek çıkar yolu salonun ana kapısı gibi görünüyordu.

Zerbal, elinde kılıcıyla kapının önünde dikilmiş duruyordu. Bunun anlamı, Kral Süleyman'ın içeride olduğuydu.

Yapılabilecek başka hiçbir şey bulamadığım için yanına gittim.

«Bir şey soracağım.» dedim.

«Sor!»

Öyle bir ses tonuyla dedi ki bunu, hani *"sormasan daha iyi olur"* gibisinden.

Çaresizdim. Sordum: *«İçeriye girebilir miyim?»*

Bu kez o bana ***«Sen kimsin?»*** diye sordu.

Afalladım. Beni tanımıyor muydu?... Elbette tanıyordu. *«Herhalde şaka edeceği tuttu.»* diye düşündüm. Fakat bozuntuya vermedim; ***«Johaben.»*** dedim, özellikle Joapert değil, Johaben.

O da bana ***«Zerbal.»*** dedi, sanki yeni tanışıyormuşuz gibi.

İyi!... Madem öyle istiyordu, işte tanışmıştık.

Sorumu tekrarladım: *«İçeriye girebilir miyim?»*

«Neden?»

Kralın bana bu saatte buraya gelmemi buyurduğunu söyledim.

«Olabilir ama böyle giremezsin.» dedi.

Bu da ne demek oluyordu?

Birdenbire kafama dank etti... İşte bu hiç aklıma gelmemişti. Demek içeride başkaları da vardı. O zaman elbette girebilmek için uygun bir biçimde giyinip kuşanmış olmalıydım. Oysa ben hiçbir şey takınmadan, öylece gelivermiştim.

Hiç olur muydu?... Ne düşüncesizlik!

Zerbal'a hiçbir şey demeden dosdoğru yattığım yere koştum.

"Morah Salem" için düzenlenmiş kolyemi taktım, dışarıya çıkacak olmasam da…

Her yerde olduğu gibi, Kral Süleyman'ın sarayında da uyulması gereken belli kurallar vardı. Burada kalanlar bunları bilir, uyardı. Düzen bunu gerektirirdi. Elbette konulmuş her kuralın akla yatkın bir gerekçesi olsa gerekti.

Buradaki kurallardan biri de sarayın koridorlarında koşmamaktı.

Ben, öteden beri, bulunduğum her yerde düzenin gereklerine ve bana söylenmiş kurallara uymayı bireysel ilke edinmiştim. Beğenmediğim hatta karşı olduğum, akla yatkın bulmadığım kurallar varsa, gücümün yettiği ölçüde bunların değiştirilmesine çalışır ama değiştirilene kadar da uymayı sürdürürdüm.

İşte bugün ilk kez ve bilerek bir kural çiğniyordum... Kabul Salonu'na koşarak gittim. Çünkü bir yere zamanında gitmeyi de ilke edinmiş, bugüne dek hiçbir yere geç kalmamıştım. Hiç kimsenin zorlaması olmadan, kendi kendime edinmiş olduğum bir ilkeyi korumak uğruna bir başka ilkeyi çiğniyordum.

Daha sonra sakin kafayla düşündüğümde, o yaptığımın yanlış olduğu yargısına vardım. Bir yere zamanında gitmek, geç kalmamak doğru bir davranıştı. Bunu ben, kendi kendime, bireysel ilke edinmiştim. Geç kalmak, umursamazlıktan kaynaklanmadığı, alışkanlığa dönüştürülmediği sürece, elde olmayan bir nedenden ötürüyse hoşgörüyle karşılanabilirdi. Fakat bireysel bir ilkeye uymak uğruna bir genel kuralı bile bile çiğnemek hoş görülemezdi. Bunu ben de hoş karşılayamazdım. Hem hızlı yürümek ile koşmak arasındaki zaman farkı ne kazandırırdı ki?

Kabul Salonu'nun kapısı önüne yeniden ulaştığımda nefes nefeseydim. İçeriye girmeden önce kendimi toplayıp biraz soluk almak için harcadığım süre, aslında hızlı yürümek yerine koşarak kazandığım süre farkından uzun sürdü.

Zerbal geldiğimi fark etmemiş gibiydi ya da inadına öyle davranıyordu.

Morah Salem takısını boynuma geçirmiş olarak ona beklendiğim için geldiğimi bir kez daha söylediğimde, *«İyi ya!»* demekle yetindi ve yana çekilerek eliyle kapıyı gösterdi.

Garipsedim. Kapıyı vurmasını, izin verilince açarak benim gelmiş olduğumu bildirmesini, kabul edilip edilmeyeceğimi sormasını bekliyordum. Oralı değildi.

Yüzüne bakarak ama bir şey demeden, elimle *"Yani şimdi dosdoğru içeri girebilir miyim?"* gibisinden bir işaret çaktım.

O da bana aynı tarzda bir el hareketiyle *"Sen bilirsin."* gibisinden karşılık verdi.

Peki, öyle olsun!

Kapıyı açmak üzere elimi uzattığımda, kolu ya da tokmağı olmadığını gördüm. Daha önce buna hiç dikkat etmemiştim. *"Demek itilerek açılıyor."* diye düşünüp kapıyı ittim.

Kıpırdamadı. Duvar gibiydi.

Anlaşılan, diğer birçok yerdeki gibi bu kapıyı da açmak için de belli bir yerinden belli bir şekilde itmek ya da çekmek gerekiyordu.

Bunu keşfedebilmek için kapının orasını burasını yoklarken, Zerbal ne yapmaya çalıştığımı anlamış olsa gerek ki, arkamdan yanaşıp alçak sesle *«Aklını kullan!»* dedi.

İşte o zaman Zerbal'ın buradaki işlevini çok daha iyi kavradım. Hiç de öyle bir kapı önünde durup bekleyen, sıradan bir koruyucu değildi. Daha önce dikkat etmemiştim; Kral Süleyman her nerede ise Zerbal da oradaydı. Kralın birçok işini yapan, yürüten önemli bir görevliydi.

Ne demek istiyordu?

Anlamak için dönüp yüzüne baktım. Renk vermiyordu.

"Acaba ne demek istediğini sorsam mı?" diye düşündüm.

Boşuna olurdu. Zaten söylemek zorunda olmadığı hatta belki söylememesi gereken bir şeyi söylemişti bile: *«Aklını kullan.»*

Bundan daha iyi bir ipucu olamazdı. Olsa bile vermezdi.

Kapının dışarıda kolu ya da tokmağı olmadığına göre, sadece içerden açılıyordu. Onun için ise, dışarıdaki kimsenin içeriye girme istemini belli etmesi gerekirdi. Bunun için de kapıyı vurmalıydı. Mantık bunu gerektiriyordu. Gerektiğinde Zerbal'ıh nasıl açtığı ise muamma!

Peki ama nasıl vurmak uygun düşerdi?... Gelişigüzel mi yoksa belli bir yöntemle mi?

Burada her şeyin bir düzeni vardı; hiçbir şey gelişigüzel değildi.

Kapıya, daha önce karşılaştığım, bildiğim bir yöntemle vurdum.

Ne bir ses çıktı ne de açan oldu.

“Zerbal acaba bu kez bir şey söyler mi?” diye dönüp ona baktım.

Sol elinin işaret parmağıyla şakağını göstermekle yetindi yani aynı lâfı sözcük kullanmadan yineledi: *“Aklını kullan.”*

Düşündüm: *“Dün bu salona girdiğimde ne vardı?... Üç şamdan; her biri dokuz kollu.»*

Olabilir miydi?... Belki… Denemeye karar verdim.

Üç kez üst üste dokuz vuruş yaptım.

Kapı hemen aralandı. Başarmıştım.

O anda burada sürekli birtakım simgeler kullanıldığını fakat bunların sık sık ya da ortama göre değiştirildiğini keşfettim. Tıpkı ustalara özgü parolanın değiştirilişi gibi…

Törenli toplantılarda önceden tanıdığım İç Koruyucu **Ben Dekar** şöyle bir dışarı bakıp, kapıyı kapattı.

Bekledim. Az sonra kapı yine açıldı.

Bu kez Tören Görevlisi Akizar Usta göründü. Bana gelmemi işaret etti. İçeri girerek onu izledim. Art arda salonu boylu boyunca geçip, tahtın önüne kadar gittik.

Akizar beni Kral Süleyman ile karşı karşıya bırakmak üzere yana çekilirken kulağıma *“Önce kralımızı selâmlamayı unutma.”* diye fısıldadı.

Eyvah!... Nasıl selâmlayacağım?... Eğilerek mi?... Diz çökerek mi?

Hep ne yapacağımı ve nasıl yapacağımı kendi başıma bulmam gerekiyordu. Böyle olması beni zora sokuyorsa da bu bağlamda yapabileceğim bir şey yoktu. Üstelik şu aşamaya kadar başarılı da sayılırdım. Yöntem neydi?... Aklımı kullanmak.

Ne eğildim ne de diz çöktüm. O gizli kapının olduğu yerdeki perdeyi, -o yana bakmadan- aralar gibi bir hareket yaptım, muzipçe.

Doğru mu yapmıştım yanlış mı, hiç bilmiyorum. Fakat Kral Süleyman’ın böylece ne demek istediğimi anlayacağından emindim.

Birden, *“Ya kızarsa!”* diye de düşündüm ama bunu düşünmek için artık çok geçti.

Süleyman kızmadı; *«Johaben, sen kaç yaşındasın?»* diye sordu.

Her halde doğduğumdan bu yana kaç yıl geçmiş olduğunu sormuyordu. Artık onun bu tarz sorularına alışmıştım. Bu sorunun da bir anlamı olmalıydı; yanıtı da ona göre verilmeliydi.

Peki bunun içi ne yapılmalıydı?

Yine aynı şey: *“Aklını kullan.”*

Daha önce “yaş” konusu üzerindekiler kafamın içinden şimşek hızıyla geçti.

En büyük sırı öğrenmeden önce Mabedin önünde toplandığımızda, Adoniram üçerli gruplardaki yaşımızın ayrı ayrı “seksen bir” tuttuğunu belirtmişti.

“Morah Salem” unvanının verildiği gün, Ustam Akizar, yeterince olgunlaşamamış olduğumu belirterek, yaşımın “dört kez dörtten çok ama beş kez beşten az” olduğunu söylemişti.

Bugün Kabul Salonu’nun kapısının açılabilmesi için gerekli olan vuruşu, daha önce görmüş olduğum şamdanların sayısını anımsayarak keşfetmiştim.

Şimdi bu kez şamdanlara bakarak *“Üç kez dokuz”* desem, olur muydu acaba? Hani yalan da sayılmazdı üstelik.

Öyle dedim.

Hiçbir tepki gelmedi.

Herhalde yine iyi tutturmuştum.

Süleyman yanındakilere dönerek, *«Biliyorsunuz ki burada çeşitli konularda birçok görüşme yapıyoruz. Arada sırada birisine ben "Geçen görüşmemizde şöyle bir şey söylemiştin." diyorum. O da bana "Ben öyle değil, başka bir şey söylemiştim." diyor. Gerçi burada görevli olarak bir yazmanımız var ama bence yetmiyor. Özellikle benim yanımda yer alacak olan bir* ***"sekreter"*** *görevlendirilmeli. Bu işi bundan sonra böyle yapacağız.»* dedi.

Hiç kimseden ses çıkmadı. Ne diyebilirlerdi ki?

Bana seslendi*: «Söyle bakalım Johaben… Sen okuma yazma bilir misin?»*

Bu da yine oyuncaklı bir soru muydu?

Hayır, değildi. Burada çalışan ustalardan çoğu, işlerinin ustasıydı ama okuma yazma bilmezlerdi. Rakamları bilirler, sayıları tanırlardı ama iş bir yazıyı okumaya geldi mi, birçoğu sadece hecelerdi. Hele yazmak! O hiç yok gibiydi.

Bunu göz önünde tutarak, alçak gönüllülük gösterisine yöneldim: *«Hecelerim.»* dedim.

Süleyman güldü… *«Yok, ben çok daha iyisini yapabileceğini biliyorum.»* dedi.

Zaten o her şeyi biliyordu da hep beni sınamaya çekiyordu.

Hep değil ama ben anlayamıyordum ne zaman dosdoğru ne zaman sınama olduğunu.

«Hani sen işsiz güçsüz kaldığından, sıkıldığından yakınıyordun.» diye sözünü sürdürdü Kral Süleyman, *«Hiç kimse işsiz kalmamalı. Herkesin yapacağı bir işi olmalı. İşsizlik yani hiçbir iş yapmamak, döner dolaşır birtakım yanlışlar hatta kötülükler doğurur. İşte sana bir iş. Hem sürekli, üstelik başını alamayacağın bir iş… Bundan böyle yanımdan ayrılmayacaksın. Benim yazıcım olacaksın; özel sekreterim. Ben nerede her ne söylersem hemen yazacaksın.»*

Biraz da koltuklarımı kabartıcı sözler etti: *«Ha, şimdi düşünüyor olabilirsin niçin ben diye… Çünkü bu görevi vereceğim kişi dürüst, içtenlikli, yürekli, güvenilir, görev duygusuna sahip, saygı ve bağlılıkta kusur etmeyen bir kişi olmalı.»* dedi. Başını *"Seni gidi seni!"* dercesine sağa sola salladı biraz da gülümseyerek, *«Ara sıra birtakım olmadık işler yapsa bile.»*

İnsan yaşamında birtakım yanılgılara düşebilir. Noksanları olabilir, yanlışlar yapabilir. Erdemli bir insanın yaşamındaki eksikler yadırganırsa da, hoşgörüyle karşılanabilir.

Ancak hoşgörü, eleştirmekten geri kalmak değildir. Erdemli bir insan için eleştiri almak, onun indinde bir armağan sayılır. Çünkü her eleştiri bir noksanın, bir yanılgının, bir yanlışın giderilebilmesi için değer taşıyan bir fırsattır. Bu, bilginin geliştirilmesi demektir.

Bilgisini geliştirme fırsatını elde eden erdemli insan, yetkinleşmeye yönelir.

Ben bunları düşünürken, Kral Süleyman sözüne devam etti: *«Yanıma gelmen gerektiğinde, Zerbal sana kim olduğunu soracaktır. Sen de söyleyeceksin. Eğer o da sana kendi adını söyleyerek yanıt verirse, bu yanıma gelebileceğin anlamına gelir. Başka bir şey diyecek olursa mutlaka bir sorun vardır ve o sırada yanıma gelmen uygun düşmez demektir. Öyle bir durumda beklemelisin.»*

Bundan sonra Süleyman, sağ yanında oturanlardan adının **Ahiyah** olduğunu öğrendiğim yaşlıca bir kişiye dönerek, oldukça yüksek sesle *«Johaben bundan böyle yanımda oturacak. Görevini nasıl yapacağını iyice öğreninceye kadar ona yardım et.»* dedi.

Ahiyah ayağa kalktı; Süleyman'ı selâmladıktan sonra yanıma geldi; beni alıp az önce kendi oturduğu yere götürüp oturttu. Kendisi bir başka yere geçti. Sonradan, Ahiyah'ın öteden beri Süleyman'ın yazmanlığını yaptığını fakat artık yaşlanmış olup, sağlığının da bozulduğunu, iyi göremediğini ve iyi işitemediğini, bu nedenle de görevini gerektiğince yerine getiremediğini öğrendim. Demek ki Süleyman'ın ona âdeta bağırırcasına seslenişi de bundan ileri geliyordu.

Böylece, işlediğim suç nedeniyle cezalandırılmayı beklerken, bundan sonra sık sık Kral Süleyman'ın yanı başında yer alma onuruna erişmiştim. Bunun büyük bir onur olduğundan kuşku duyulamazdı ama çok önemli ve ağır sorumluluklar da yüklüyordu.

O güne dek çok şeyin altından başarıyla kalkmıştım. Bunu da başarırdım. Ancak aklıma bu görevi ne zaman ve nerede yürüteceğimi sormak geldi.

Buna gerek var mıydı ki? Kendi ağzımla *«Her zaman ve her yerde.»* dememiş miydim!

Bu işe başladıktan sonra, duvarcılık mesleğini şantiyede iş başında etkin olarak sürdürüşüm kesinlikle sona erdi. Ancak Mabedin yapımı henüz bitmemişti ve bence yapılacak birçok işte benim deneyimlerime de gereksinmeleri olacaktı.

Bu arada, o gün Kabul Salonu'nun yanındaki koridorda bulunan gizli kapıyı niçin açamamış olduğumu da bir rastlantı sonucunda öğrendim. Bu kapıya öyle bir düzenek konmuştu ki, ne yandan kapatılırsa ancak o yandan açılabiliyordu. Demek ki o gün Kral Süleyman kabul salonuna geldiğinde gizli kapıdan girip içerden kapatmıştı. Dolayısıyla ben de dışarıdan açamamıştım; bu kadar basit.

Doğadaki bir nesneyi çok iyi bildiğimizi sanabilirsek de, onun daha önce hiç görmemiş, karşılaşmamış hatta farkına bile varmamış olduğumuz başka özellikleri bulunabilir.

İnsan hiçbir şeyi bütünüyle, tüm yönleriyle iyice bilip tanıdığını sanmamalıdır. Bilimsel nitelikli bilgi görelidir ve bütünlüğünün doğrultusunda bütünlenmemiş yönleri vardır.

Bilimsel yöntem kullanılarak yapılacak çalışmalar, o bütünlenmemiş yönleri teker teker çözümler.

Ancak bilimsel nitelikli bilgi gene de göreli ve bütünlenmemiş olarak kalır.

Kral Süleyman'ın yanında sekreterlik görevine başladım.

Şu halime bakın! Artık işlerimde ne taş kalmıştı ne duvar…

Yargı

Kral Süleyman'ın sekreteri olarak görevimi sürdürdüğüm sıralarda, bir gün bir haberci geldi. Beni Yargı Çadırı'nda beklediklerini söyledi.

«Hayrola! Bir yargılama mı var?» diye sordum, öylesine.

Haberci bilmediğini söyledi.

«Peki beni kim çağırıyor? Niçin çağırıyor?»

Haberci onu da bilmiyordu. Sadece hemen gelmemi söylemişlermiş, o kadar.

Sarayda çeşitli amaçlarla kullanılmakta olan birçok salon vardı. Ancak şantiyedeki bir sorun ile bağlantılı bir yargılama yapılacağı zaman, bunun için bir özel çadır kurulurdu.

Geçici oluşundan ötürü çadır denirdi fakat kullanımında tek katlı ve yüksek tavanlı bir binadan pek farkı yoktu.

Günlerden beri saraya kapanıp kalmıştım. Dışarıda olan bitenlerden pek haberim olmuyordu. Ancak Yargı Çadırı kurulduğuna göre; önemli bir sorun çıkmış demekti.

Gitse miydim?...

Olmazdı. Önce Kral Süleyman'a bilgi vermeli, izin almalıydım. Ancak ondan sonra gidebilirdim. Hani şantiyeye çıksam neyse; ona bir şey demeyebilirdi. Yargı Çadırı için izin vermeyebilirdi.

Üstelik benden isteyeceği bir iş de olabilirdi.

Haberciyi savdım. Dosdoğru Kralın çalışma odasına gittim. Zerbal'ı göremedim. Demek ki Süleyman bir başka yerdeydi. Olabileceği diğer yerleri dolaştım, yok. Sarayın ana giriş kapısına giderek sordum. Atına binip çıkmış.

Bu durumda, başka bir işim de olmadığına göre, Yargı Çadırı'na gidebilirdim. Gittim de.

Zerbal Yargı Çadırının kapısının önündeydi. Şu halde Kral Süleyman da buradaydı. Bana, içeriye girmem gerektiğini söyledi. Demek ki bekleniyordum. Meğer doğrudan Kral Süleyman çağırtmış beni.

Zerbal kapıyı araladı. Orada İç Koruyucu Ben Dekar'ı görür gibi oldum. Onunla şöyle bir fısıldaştı. Az sonra Ben Dekar dışarıya doğru uzanarak eliyle bana gelmemi işaret etti; sessizce içeri aldı.

Çadıra çepeçevre tavanın ortasında birleştirilmiş ya da oradan dört bir yana sarkıtılmış kırmızı perdeler asılmıştı. Dört köşedeki sütunların üzerinde birer şamdan vardı. Ortaya diğerlerinden biraz daha yüksekte olmak üzere bir şamdan daha konmuştu.

Kapının tam karşısında **Harodim Prensi Tito** oturuyordu. Çok uzaktan, İrlanda denilen bir ülkeden gelme olduğu söylenirdi. Hangisinin asıl ve doğru adı olduğunu bilmiyorum ama Kudüs'te onu **"Akitof"** diye anıyorlardı.

Tito'nun deneyimli bir inşaat ustası olduğundan da söz edilirdi fakat ben onu şantiyede hiç görmemiştim. Bunun nedeni Harodim'i yönetmesi olsa gerekti. Demek aynı zamanda yargıçların başıydı. Kral Süleyman ise onun sağ yanında yer almıştı.

Tito'nun önünde, üzerine kırmızı bir örtü serilmiş olan bir masa ya da plâtform vardı. Üstüne, genellikle değerli madenleri tartmakta kullanılan türden bir terazi konmuştu. Bulunduğum yerden görebildiğim kadarıyla terazinin her iki kefesi de boştu ve tam dengede duruyordu.

Kral Süleyman pek sade giyinmişti. Öyle ki, bilmeyen, tanımayan, onu ilk kez burada gören bir kimse Kudüs kralı olduğunu kesinlikle kestiremez, söylense bile zor inanırdı. Buna karşılık Tito'nun üzerinde yakaları sırmalı bir kara cübbe vardı, elinde de bir asa.

Tiko'nun solunda daha sade kara cüppeler giymiş dört kişi oturmaktaydı. Onların yargıçlar kurulunu oluşturdukları açıkça belliydi. Hepsi de tanıdıktı: Biri **Adoniram**, biri Adoniram'ın babası **Abda**, biri **Akizar**, sonuncusu ise Süleyman'ın dinsel konularda başrahibi **Zadok**.

Akizar yerinden kalkıp yanıma geldi. Koluma girerek beni terazinin önüne götürdü.

Tito bana *«Hoş geldin Joapert.»* dedi.

Ona kanım kaynayıverdi. Bu ülkede adımı tam doğru olarak söyleyen ender kişilerden biriydi.

Sözcükler

Yargı çadırında, her iki yanda oturmuş daha birçok kişi vardı. Onların arasında da tanıdık yüzler gördüm; kimisi bir üst düzey devlet görevlisi, kimisi inşaat ustasıydı.

Tito bana şöyle dedi: *«Joapert, biz burada sadece gerektiği zaman toplanır ve işlendiği ileri sürülen suçu inceleyerek yargılama görevini yerine getiririz. Bunun için de burada bulunan tüm görevliler yargıç niteliğini taşır. Yargılama sonucunda kararı biz beş yargıç veririz ama karar öncesinde burada bulunan herkes söz alarak konu hakkındaki görüşlerini belirtebilir. Yargı kararına varırken önce aklımıza, sonra vicdanımıza danışır, adalete uygun davranmayı gözetiriz.»*

Bir an durdu. *«Sen de aramıza katılmak üzere önerildin. Fakat bu zorunlu değildir. Kabul etmeyebilirsin.»* diye devam etti, *«Ne dersin, tüm diğer görevlerine ek olarak ayrıca bir de burada yapılacak duruşmada yargıç görevini de üstlenmek istiyor musun?»*

Kabul ettiğimi söyledim.

Tito, *«Joapert, her ne kadar bugün buraya çağrılı olarak gelmiş ve hemen içeri alınmışsan da bundan böyle buraya girerken bilmen gereken sözcükler vardır.»* dedi. Arkamda kaldığı için kim olduğunu göremediğim birisine eliyle işaret ederek sordu: *«İçeriye girerken dış koruyucu kardeşimiz sana geçiş sözcüğünü sorarsa ona ne dersin?»*

Sorulan kişi, ***«Akitof»*** diye yanıtladı.

Bunun üzerine Tito, *«O bana burada takılmış isimdir. Ben içerde olmazsam bu yanıtın ne anlamı olur?»* diye sorunca, aynı kişi, *«O zaman zaten buraya girmek gerekmez.»* diye yanıt verdi.

Tito yanındaki yargıçlara, *«Aramıza yeni katılan genç yargıç kardeşimize her hangi bir öneride ya da anımsatmada bulunmak isteyen var mı?»* diye sordu.

Akizar elini kaldırıp söz istedi. Oturduğu yerden *«Bu kurulda bulunanlar her zaman göreve hazır olmalıdır. Bizim için çalışma zamanı ve süresi diye bir şey yoktur. Yargıçlar **"her zaman"** çalışır. Bunu bilmeli, anlamalı, uygulamalısın.»* dedi.

Başka söz almak isteyen olmayınca, Tito bana oturacağım yeri işaret ederek gösterdi. Yerime geçip oturduktan sonra yargıçlar arasında burada uzun boylu anlatmama gerek olmayan birtakım konuşmalar yapıldı. O zaman bu kurulda herkesin herhangi bir özellik taşımayan konuşmasını söz aldıktan sonra oturduğu yerde yaptığını öğrendim.

Tito, *«Bugünkü duruşmaya geçmeden önce bazı konular üzerinde burada bulunanların görüşünü almak istiyorum.»* dedi, *«Yıllardan beri bu ülkede oluşuma ve önemli bir görev üstlenmiş bulunmama karşın anlamını tam olarak çözemediğim bazı sözcük ya da terimler var. Bunlar tüm yargıçları da yakından ilgilendiriyor çünkü zaman zaman bu sözcük ya da terimlerle bu ortamda da karşılaşıyoruz. Sanıyorum ki bu özellikle benim gibi bir başka ülkeden gelmiş olanların çektiği bir sıkıntı. Örneğin* ***"Yahve"*** *ne demek?... Yerel dildeki sözlük anlamı bakımından tam olarak ne anlama geliyor?... Acaba biriniz bunu kısaca açıklayabilir mi?»*

Zadok elini kaldırdı. *«Bu sözcük, sözlük anlamı bakımından "bilgeliği sonsuz olan" ya da "sonsuzca bilge" anlamına gelir.»* dedi.

Tito *«Peki ama bazı zaman bunun yerine* ***"Yakinai"*** *diye bir terim kullanılıyor. O da bununla eş anlamlı ya da özdeş midir?»* diye sorunca, Zadok *«Hayır, ne özdeş ne de eş anlamlıdır. Her iki sözcüğün kullanıldığı yerler farklıdır. Yakinai "üretici", "yapıcı", "kurucu" ya da "bir işi gerçekleştiren" gibi bir anlama gelir.»* diye bir açıklama yaptı.

Tito *«Anlaşılıyor ki bu gibi sözcükleri sadece duymakla kalmayıp, yanlış bir iş yapmamak için ne anlama geldiğini de iyi bilmeliyiz.»* diyerek bu konuyu kapattı.

Bu konuşmalar sırasında ben *"Tito nasıl olur da bunları bilmez. Hayret!"* diye düşündüm. Ancak hemen sonra, kendisi öğrenmek amacıyla değil, burada bulunup da bilmeyenler varsa onlar öğrensin diye dile getirdiğini anladım.

Tito bir de şöyle bir konuya değindi*: «Buradaki yargıçlar kurulunun iki değişmez üyesi var. Kişiler değişebilirse de nitelik olarak onların yerine yine benzer kişilerin gelmesi zorunludur: Zadok ve Abda. Zadok dinsel ve felsefi bilgileri, Abda ise toplum yönetimine ilişkin ya da sivil bilgiler ile deneyimlerini bize aktarmak üzere burada bulunuyor. Yargılama hangi konu ile bağlantılı olarak yapılacaksa, onun üzerinde üst düzeyde uzman olan iki kişi de aramıza katılıyor. Bugün yapacağımız çalışma inşaat alanındaki bir sorundan kaynaklandığı için, aramızda yıllarca nice ustalar yetiştirmiş, ustaların ustası Akizar ile herkesin çok yakından tanıdığı Mabedin Mimarı Adoniram Usta yer alıyor. İşte onlara bir de sadece bu duruşma için genç usta ve Morah Salem Joapert'i ekledik.»*

Bir an durdu ve şöyle devam etti: *«Bugün burada izleyici durumunda bulunan diğer herkes, tüm yargıçlar, gerektiğinde yargıçlar kurulunda yer almak üzere de çağrılabilir. Bugün çok ilginç bir sorunla karşı karşıya bulunuyoruz ve haklı olanın hakkını kendisine teslim etmemiz gerekiyor. Bu nedenle hepinizin ileride size de görev düşebileceğini göz önünde tutarak bugünkü çalışmaları dikkatle izlemenizi bekliyorum.»*

Bir insana herhangi bir işi nasıl yapacağını anlatmak yetmez. O işin olması gerektiği gibi yapılabilmesi için, kişi önce o işin nasıl yapıldığını da izlemeli, salt anlatıma dayanan bilgilerle kendi başına o işi yapmaya kalkışmamalıdır. Çünkü kuramsal bilgi uygulama için yetersizdir. Uygulamaya girişmeden önce yeterince gözlemde bulunmak, işin nasıl yapıldığına ilişkin görsel deneyim edinmek gerekir.

Görsel deneyim de iyi ve doğru bir uygulama için yetersizdir. Bir işin nasıl yapılacağı, doğrudan işin içine girilerek öğrenilir. İnsan bu aşamalardan geçerken, aklını kullanarak aynı iş için seçenekler ya da uygulamada daha elverişli olabilmesi için yöntem farklılıkları üretir. Bunlar ise daha önce üretilmiş bir yapıtın aynısının yinelenmemesini, daha yetkin, daha işlevli olanının gerçekleştirilmesini sağlar.

Yakınma

Tito, Akizar'dan bugünkü yargılamanın konusu hakkında bilgi vermesini istedi.

Akizar'ın anlattığına göre; Mabedin yapımının başlangıcından beri hep birlikte çalışmış, çıraklıktan kalfalığa birlikte geçmiş, birbirinin yakın dostu iki taş yontma ve işleme zanaatçısı varmış. İkisi de ustalığa yükseltilmeyi bekliyormuş. Bunlardan biri, Mabedin belli bir yerine konmak üzere işlemekte olduğu taşı bitirmek üzereyken yitirmiş. Ararken, birlikte çalıştığı kalfanın elinde görmüş. Çekip almak istemiş ama öteki bu taşı kendisinin işlemiş olduğunu, onun taşını görmediğini söylemiş hatta onu kendi taşına sahip çıkmaya kalkışmakla suçlamış. Bunun üzerine taşını yitirmiş olan kalfa gidip ustalarına yakınmada bulunmuş. Fakat usta bu sorunu kendi başına çözememiş, Yargıçlar Kurulu'na başvurmuş.

Tito, *«Kim bu usta? Burada mı?»* diye sorunca; Akizar, adının Yersever olduğunu, dışarıda beklediğini söyledi.

Tito'nun yönergesi üzerine içeriye alınan Yersever, şöyle bir açıklama yaptı: *«Buraya kabul edecek olursanız göreceğiniz iş yapma ve bitirme, zanaattaki beceri ve yeterlik bakımından farklı iki kalfam var. Taş yontma ve işleme zanaatına birlikte başlamış olsalar da içlerinden biri ötekinden daha becerikli ve usta olmayı hak ediyor. Diğerinin ise biraz daha çalışması gerekiyor. Sanırım sorun da buradan kaynaklanıyor. Ancak ben bu iki kalfamın arasında çıkmış olan uzlaşmazlığı gideremiyorum. Elimde hangisinin haklı olduğunu gösterebilecek yeterli kanıt yok. Olsaydı, bu konuyu buraya, bu kurula getirmezdim. Beni bağışlayın, taraf tutmuş olmamak için sözlerimi burada kesmeliyim. Yargıçlarımızı etkilemekten çekinirim. Bundan sonrasını lütfen siz sorgulayarak değerlendirin.»*

Tito konunun anlaşılmış olduğunu, her iki kalfayı dinlemek gerekeceğini belirtti. Yönergesi üzerine, Yersever dışarıya çıkarıldı; bu kez bekletilmekte olan iki kalfa, derecelerine özgü önlükleriyle içeri alındı; Yargıçları Kurulu'nu selâmladılar.

Tito her ikisine ayrı ayrı adını ve geçmişini sordu.

Taşını yitirmiş olan ustanın adının **Amoz**, diğerinin **Yereboam** olduğunu öğrendik. Amoz'un taş kesme ve yontma işinde uzman Gebalitler'den olduğu, Yereboam'ın ise Kudüs doğumlu olup bu mesleği burada öğrendiği, her ikisinin de Mabedin yapımına başlandığı günden beri burada çalışmakta olduğu anlaşıldı. Aile durumu bakımından, Amoz bekârmış; Yereboam ise uzun zamandan beri evliymiş ve iki küçük çocuğu varmış.

Tito, konuyu bilmiyormuş gibi her ikisinden de sırayla olayın ve aralarındaki anlaşmazlığın ne olduğunu anlatmasını istedi. Her ikisi de olayı Akizar'ın belirtmiş olduğu gibi anlattı. Tito yine bilmezden gelip, Amoz'a şöyle bir soru yöneltti: *«Taşını yitirmiş olsan ne çıkar?... Başka taş mı yok?... Belki biraz zaman yitirmiş olurdun ama tıpkısını yine yapabilirdin. Bu kurulu böyle gereksiz bir dava ile oyalaman doğru mu?»*

Amoz kendisini şöyle savundu: *«Herkes üzerine almış olduğu işi zamanında bitirmelidir. Zamanında bitirilmeyen işler, Mabedin bir bölümünün yapımında aksamaya neden olabilir. Kaldı ki, bizim yaptığımız iş sadece ocaktan çıkan bir taşı kesip ona biçim vermek değildir. Biçimlendirilmiş taşları bizden istenilmiş ayrıntılara göre işlemektir. Bu da hayli emek verip zaman harcamayı gerektirmektedir.»*

Bir an için durup nefes aldı. Tito bir şey demeyince sözünü sürdürdü: *«Bildiğimiz kadarıyla Mabedin yapımında ince işlere başlanmıştır ve artık zaman yitirmemek gerekir. Bir kişinin herhangi bir nedenle geç kalması, başkasının da gecikmesine yol açar. Ben emeğimin boşa gitmiş olmasına acımıyorum. İşimi zamanında bitiremediğim için, doğru dürüst çalışmadan, başıboş gezip durarak işlerin aksamaya uğramasına neden olmakla suçlanacağım. Zaten işlerimiz bildiğiniz nedenle yeterince aksadı ve gecikti. Şimdi bir de ben aksama nedeni olursam, gündeliklerim de ödenmeyecek, onu da geçtim, hak etmeden azarlanacağım.»*

Tito bunları umursamaz gibi davrandı: *«Ne zararı var?... Anladığım kadarıyla sen iyi bir zanaatçısın. Biraz daha fazla çalışır, senden istenen bir işi zamanında bitirememiş olsan bile, sonrakileri daha çabuk bitirip arayı kapatırsın. Öyle yapamaz mıydın?»* diyerek Amoz'u sıkıştırdı.

Amoz *«Zaten ben de taşımı yitirip de bulamayınca öyle yapmayı düşünüyordum. Fakat baktım ki aslında benim işlediğim taş Yereboam'ın elinde»* diyordu ki, Yereboam atılıp *«Hayır! Yalan söylüyor.»* diye bağırdı.

Tito Yereboam'a *«Sen sus!... Sana sormadım. Sıranı bekle. Ne zaman sana sorarsam o zaman konuşursun.»* diyerek ona çıkıştı. Yine Amoz'a dönerek, «*Peki, anlaşıldı. Başka bir diyeceğin var mı? Ne istiyorsun?»* diye sordu.

Amoz işlemiş olduğu taşın Yereboam'dan alınıp kendisine verilmesini, o durumda başka bir yakınması olmayacağını, bu arada yitirmiş olduğu zamanı sineye çekeceğini söyledi.

Tito diğerine dönüp olayı bir de onun anlatmasını isteyince; Yereboam, o taşı kendisinin işlemiş olduğunu, Amoz'un belki de taşını işlerken kırmış ve zaman yitirmiş olabileceğini, bu durumda başının çaresine bakması gerektiğini, oysa kendi taşını sahiplenmeye kalkıştığını, yıllarca birlikte çalıştığı zanaatçı kardeşinin bütün bunları niçin yaptığını anlayamadığını ileri sürdü.

Tito *«Bu taş şimdi nerede?»* diye sorunca; Yereboam, onu dışarıda bırakmış olduğunu, istenirse getirebileceğini belirtti.

Tito Yereboam'a taşı getirmesini söyledi.

Yereboam dışarıya çıktı. Az sonra dikdörtgen prizma biçiminde bir taşı kucaklamış olarak geldi. Salonun ortasına, yere bıraktı. Görebildiğim kadarıyla bu taşın üç yüzü ince oymalarla süslü, diğer yüzleri dümdüzdü.

Tito tam ustalara *«Peki, şimdilik çıkabilirsiniz.»* diyordu ki, Adoniram Tito'nun kulağına eğilip duyamadığım bir şey söyledi. Bunun üzerine Tito Adoniram'a *«İyi ya!... Sen sor. Ne diyorlar görelim ve anlayalım.»* dedi.

Adoniram, *«Her ikinize de işleyeceğiniz taşlar için bir çizim veriliyor, değil mi?»* diye sordu.

Bunun üzerine Amoz elini koynuna sokup bir çizim çıkarmaya girişirken, Yereboam atılarak *«Ben de Amoz'u onun bana yaptığı gibi hırsızlıkla suçlamak istemiyorum. Ancak bu taşımın çizimi bir süredir ortalıkta yok. Fakat ben çizimin ayrıntılarını çok iyi bildiğim için çalışmamın kalanını ezbere sürdürebiliyordum.»* dedi.

Tito Amoz'a *«Sende bir çizim olduğu anlaşılıyor ama böyle taşlar birbirine çok benzer. Hem Yereboam'ın dediği gibi, sen taşını yitirdiğini söylüyorsun, o da çizimini. Olamaz mı?»* dedi.

Amoz *«Ben bu taşı elimdeki bu çizime uyarak işledim. Çizimin bende oluşu, taşın da benim olduğunu kanıtlar.»* diye yanıt verdi.

Tito *«Hayır!... Bu yeterli kanıt olmaz.»* diyerek, Yereboam'a *«Bak bakalım, Amoz'un elindeki çizim, senin getirmiş olduğun bu taşın işlemesinin çizimi mi?»* diye sordu.

Yereboam almak için uzanınca, bu kez Amoz çizimi vermekten kaçındı. Tito vermesi için uyarınca, çaresiz, Yereboam'a uzattı.

Yereboam aldığı çizime şöyle bir göz attıktan sonra, *«Evet, bu.»* dedi.

Tito ise *«Hayır!... Bu da yeterli kanıt olmaz.»* diyerek, buradaki geçici görevinin dışında taş işleme işinde çalışanları denetleme işini yürüten yargıçlardan birinden bu taşı ve çizimi karşılaştırmasını istedi.

Yargıç yerinden kalkıp taşı ve çizimi karşılaştırdıktan sonra, çok benzediğini ama ayrıntıda birtakım farklar ya da sapmalar bulunduğunu söyledi.

Tito Amoz'a bunu nasıl açıklayacağını sorunca; Amoz, *«İşim henüz bitmemişti. İşlenecek ayrıntılar vardı. Yereboam bunları kendi kafasından yapmışsa… Kendine göre bir şeyler yapmışsa… Ne bileyim… Belki bozulmuştur… Yanlış olabilir.»* diye kekeledi.

Bunun üzerine Tito *«Yani bu taş senin elindeki çizimde görülen taş olmayabilir. Onu mu demek istiyorsun?»* deyince, Amoz ağlamaklı oldu. Kalakaldı.

Tito *«Evet, ne diyorsun? Açıkla.»* diye yüklenince; Amoz, *«Bilmiyorum. Olabilir.»* demekle yetindi.

Bunun üzerine Tito, *«Tamam, anlaşıldı. Bu kadarı yeter»* diyerek, Ben Dekar'a kalfaları dışarıya çıkartmasını söyledi.

Yereboam taşı da almak üzere bir hamle yaptıysa da Tito onu durdurdu: *«Hayır! Taş da çizim de burada kalacak.»*

Kalfalar çıkınca bize dönüp, herhangi birimizin bir diyeceğinin olup olmadığını sordu.

Taş işleyenleri denetleyen önceki yargıç yine söz aldı. Her iki kalfayı öteden beri tanıdığını, Amoz'un hep iyi üretim yaptığını, Yereboam'ın belki de onu kıskanmış ve onun gibi becerikli olduğunu göstermek için böyle bir işe girişmiş olabileceğini söyledi.

Tito, *«Olabilir, ama bu sadece bir görüştür. Birisini suçlamak, hakkında kesin bir yargıya varmak için kanıt gerekir.»* dedi.

Adoniram *«Daha önce buna benzer başka olaylarla karşılaşılmıştı. Kimin haklı olduğunu gösteren kanıt istenirse bulunur.»* deyince; Tito, *«Biliyorum ama önce buradaki yargıçların görüşlerini almak istiyorum.»* diyerek onu âdeta susturdu.

Başka söz almak isteyen olmayınca; Tito Adoniram'a *«Şimdi söyle bakalım. Ne yapmamızı öneriyorsun?»* diye sordu.

Adoniram *«Bu işi pek ender olarak, ancak zorunlu durumlarda yaparız ama sanırım kimin doğru söylediğini anlamak için bu kez de **"Abanoz Kutu"** açılmalıdır.»* dedi.

Tito *«Peki, madem öyle diyorsun, açalım ve gerçeği ortaya çıkaralım.»* deyince, Adoniram salonun arka köşesine doğru gitti. Oradan aldığı neredeyse sandık boyunda büyük bir kara tahta kutuyu kucağında taşıyarak getirdi. Terazinin önüne, salonun tam ortasına koydu. *«Bu işin bu noktaya gelebileceğini düşünmüş olduğum için, bir önlem olarak bunu getirmiştim.»* dedi.

Tito Adoniram'a, *«İyi etmişsin. Aç bakalım.»* deyince; Adoniram, *«Hayır. Ben Yargıçlar Kurulunda yer aldığım için başka birinin açması daha doğru olur. Uygun görürsen en genç yargıç açsın.»* diye bir öneri getirdi. Tito da uygun buldu.

En genç yargıç yani ben… Tamam, açardım, ne olacak!

Bu kutuda acaba ne vardı ki açılması bu kadar önemseniyordu?

Yerimden kalkıp Adoniram'ın yanına gittim. Kutunun kapağını kaldırmak istedim. Açılmadı.

Şaşırdım. Neden sonra alt yanındaki anahtar deliğini fark ettim. Kilitliydi demek. Elbette!... Madem bu kutu o kadar çok önemliydi, açık bırakılacak değildi ya.

Peki ama anahtarı neredeydi?

Adoniram'a baktım, yüzümde bir soru işaretiyle. O da bana bakıyordu bir şey demeden.

Bir an geldi, Adoniram'ın yüzüme değil de, göğsüme doğru baktığını fark ettim.

İşte o anda ne yapmam gerektiğini anladım. Öyle ya, fildişi anahtarımı ince bir zincile bağlamış olarak hep taşıdığımı o da biliyordu. Demek o sadece bir simge değil, aynı zamanda gereğinde kullanılan bir nesneydi. Bunu daha önce hiç düşünememiştim.

Boynumdan çıkardıktan sonra anahtarı kutunun deliğine sokup hafifçe çevirince, kilit "çıt" diye açıldı. Kutunun kapağı hafifçe yükseldi.

Kapağı kaldırırken gözlerimi yine Adoniram'a dikmiştim ama o hiç renk vermeden öylece duruyordu. Kutunun içine göz atınca, birçok parşömen ve rulo bulunduğunu gördüm. Yine Adoniram'a baktım. Gözleri ve başını eğişi ile *"Çıkar. Bak. Gör."* der gibiydi.

Öyle yaptım. Kutudan çıkardığım her bir parşömene ve ruloya baktığımda gözlerim fal taşı gibi açılıyor, üstelik giderek daha çok açılıyordu.

Sonunda şaşkınlıktan kendimi tutamayıp, dizlerimin üzerine çöküverdim.

Bu kutunun içinde Mabedin yapımına ilişkin plan ve projeler ile çalışma programları vardı.

Diz çökmüş halde bir Adoniram'a bir Tito'ya bakıyor ama şaşkınlıktan bir şey diyemiyordum.

Bu ne kadar sürdü bilmiyorum ama Tito ayağa kalkmamı söylediğinde kendime geldim.

Adoniram imdadıma yetişti. Parşömenleri şöyle bir karıştırdı. İçlerinden birini seçerek aldı. *«Şimdi şu çizime bakalım.»* diyerek Amoz'un getirdiği çizimin numarasını okumamı söyledi.

Dediğini yaptım: *«5-8-2-7.»*

Adoniram *«Peki o zaman şu iş programına bir göz gezdir bakalım. Kimin göreviymiş o işi yapmak.»* dedi.

Adoniram'ın uzattığı parşömeni yukarıdan aşağı taradım. Buldum: *«Amoz.»*

«Şimdi bir de tersinden ara bakalım.» dedi Adoniram, *«Aynı sırada Yereboam'a verilmiş olan iş neymiş?»*

Aradım. Bulamadım. Sonunda, *«Şurada Yereboam'a verilmiş bir görev görünüyor: 5-8-0-1 numaralı iş.»* dedim, *«Fakat bu aynı zamanda değil, daha önceki bir tarihte verilmiş.»*

Adoniram *«Her ikisinin ayrıca birer de işareti olmalı.»* deyince, onları da buldum. İşaretler birbirine pek benziyordu ama ayrı kişilerin görevlerinin işaretleri birbirinden farklıydı.

Adoniram *«Şimdi bir de taştaki işaretle karşılaştır.»* deyince, Yereboam'ın getirmiş olduğu taşın alt köşelerini inceledim. Uzaktan bakıldığında görünmese de, bir köşesine, 5-8-2-7 numaralı görevin iş programında olduğu gibi, Amoz için belirlenmiş işaretin aynen işlenmiş olduğunu gördüm.

Her taş yontucusu, kendisine verilmiş olan işareti taşın bir köşesine belli belirsiz bir şekilde işlerdi. Çoğu bunu işini bitirdikten sonra yapardı. Bu taş her ne kadar henüz bitmediyse de anlaşılan Amoz kendi işaretini taşa işlemişti. Sorgu sırasında bundan söz etmemişti. Kim bilir, belki de telâş ortamında unutmuştu.

İşte: gerçek ortaya çıkmıştı. Yereboam'ın, kendisinin olduğunu ileri sürerek buraya getirmiş olduğu taşın, aslında Amoz'un olduğu açıkça belliydi.

Ne olacaktı şimdi?

Ne olacağı belliydi de nasıl?

Karar

Beş yargıç, kendi aralarında fısıltıyla kısaca görüştü.

Yereboam'ı, Amoz'un taşını çaldığı, bir başkasını güç durumda bıraktığı ve yalan söylediği için suçlu buldular.

Çalışma programlarını yerine koyup Abanoz Kutu'yu kapatarak kilitledim. Sonra kaldırmak istedimse de Adoniram bir kaş göz işaretiyle beni yerime geçmem için uyardı. Ben oturduğum yere geçerken kutuyu kendisi kaldırdı.

Tito her iki kalfanın birden yine içeriye alınmasını istedi.

Geldikleri zaman, Yereboam'a suçlu olduğunun nasıl anlaşıldığını açıkça bildirdi.

Yereboam ağlamaya başladı.

Bunun üzerine Tito, neden böyle kötü bir iş yapmış olduğunu sordu.

Yereboam, eşine ve çocuklarına burada kazandığı parayla baktığını, ancak bir türlü mesleği tam öğrenememiş, becerisini gerektiğince geliştirememiş olduğu için aldığı işi zamanında teslim edemediğini hatta birçok kez ürettiği parçanın beğenilmemesi nedeniyle yeni baştan yaptığını, gündelikle değil götürü olarak çalıştığından aldığı paranın yetmediğini, Amoz'un ise öteden beri çok iyi iş çıkardığını, bir kez olsun kendisini gösterebilmek için onun bitirmek üzere olduğu taşı çaldığını itiraf etti.

Tito sabırla dinledi. Sözünü bitirince, ona bunun büyük bir suç olduğunu anımsattı.

Yereboam, çok pişman olduğunu belirtip bağışlanması dileğinde bulundu.

Tito *«Pişman olman, seni sadece kendine karşı olan sorumluluğun bakımından, öz eleştirini yapabilmen için kurtarır. Adaletin gereği yerine getirilecektir.»* dedi.

Tam bu esnada beklenmedik bir şey oldu. Amoz söz alma dileğinde bulundu.

Söz verilince*, «Ben Yereboam'ı bağışlıyorum. Yakınmamın nedeni taşımı geri almak içindi. İşlediğim taş bana verilirse, üstünde yapılmış yanlışları düzeltirim. Yereboam kardeşimin ceza görmesini istemedim. İstemem de. Ben bekârım; onun ailesi var. Ben ceza alırsam bunu sadece kendi başıma çekerim. Fakat ona bir ceza verecek olursanız, bundan ötürü sadece onu değil ailesini de cezalandırmış olursunuz. Zaten zor geçiniyorlar. Yereboam çalışamazsa daha güç duruma düşerler. Vicdanınıza danışın. Ben de onun bağışlanmasını, bu olayın hiç olmamış sayılmasını diliyorum.»* dedi.

Tito Amoz*'a, «Yüce gönüllülüğün elbette beğeniye değer. Fakat bir suçlunun cezalandırılıp cezalandırılmayacağına, cezalandırılacaksa bunun nasıl olacağına Yargıçlar Kurulu karar verir. Eğer her suçlu pişman olup özür dilediği için bağışlanacak olursa, herkese suç işleme kapısı açılır.»* dedi. Sonra da *«Görüşüp gereken kararı vereceğiz. Dışarı çıkabilirsiniz. Amoz sen çizimini ve taşını al; bir an önce işinin başına dön. Yereboam, sen dışarıda bekle.»* diye ekledi.

Kalfalar dışarı çıktı. Tito'nun izni üzerine Amoz, taşıyla çizimini de alıp götürdü.

Konuyu bir süre aralarında görüşen yargıçlar, suçlu için bu deneyimin zaten bir ceza olduğunu benimsedi.

Ancak kasıtlı olarak yapılmış bir kötülüğün hiçbir ceza verilmeden bırakılmasının başkalarına da kötü örnek olacağını göz önünde tuttular.

Bu nedenle Yereboam'ın iki ay hiç ücret almadan taş yontmada çalışmasını, bu arada Amoz'un da taşını aramakla yitirdiği zaman boyunca çalışamamış olduğundan, uğramış olduğu zararı karşılamasını kararlaştırdılar.

Tito, son bir kez daha yalnız başına içeri alınan Yereboam'a şunları söyledi:

«Amoz'un ricası üzerine senin için tek bir şey yapacağım. Hiç kimse senin burada yargılandığını ve sana böyle bir ceza verilmiş olduğunu bilmeyecektir. Aslında Yargı Kurulu'nun kararları herkese duyurulur ama bu kez bir istisna yapıp bunu gizli tutacağız. Böylece sana onurunu kazanman için bir fırsat veriyorum. Ancak bundan sonraki yapıp etmelerini yakından izleyip nasıl bir gelişme gösterdiğini değerlendireceğiz. Eğer sana tanınan bu süre içinde olması gerektiği gibi davranmayacak olursan, seni herkesin önünde rezil edeceğiz. Hadi şimdi sen de işinin başına dön.»

Yereboam teşekkür etmeye kalkışınca, Tito *«Bize teşekkür etmen gerekmez. Biz senin için hiçbir şey yapmadık. Gerekirse Amoz'a teşekkür etmelisin. Böyle iyi ve candan bir dostun olduğu için de mutlu olmalısın. Ya bu işi daha iyi yapmaya çalışmalı ya da becerebileceğine aklın yatmıyorsa başka bir iş edinmelisin.»* diyerek, Yereboam'ı gönderdi.

Bilgi edinmek için önce bilgi edinmeyi istemek ve yılmadan çalışmaya hazırlıklı olmak gereklidir. Bilgi, bu çalışmanın ürünü olarak mutlaka edinilir. Ancak, evrensel birlik için salt "bilgi" yeterli değildir; Doğa yasasına uygun, bir adalet de zorunludur.

Adaleti sağlamak, gerçekleştirmek ve korumak üzere görevlenenler, büyük bir yetkiyi büyük bir sorumlulukla birlikte taşır. Yetki ve olanak varken, suçluyu cezalandırmaktan kaçınmak, adaletin gereğine aykırıdır. Fakat ceza verirken ölçüyü kaçırmak, yalnızca suçlu olanın değil başkalarının da acı çekmelerine yol açmak ya da yanlış kişiyi gereksizcesine cezalandırmak da "gerçek adalet" olamaz.

Gücünü adalete aykırı yönde kullanmamak, bireysel görüş ve eğilimlerini adaletin gereği saymamak, kurnaz ve atılgan olanın haksız da olsa haklı çıkabilmesine engel olmak, alçak gönüllü bir yoksul ile kibirli bir zengin arasında ayırım yapmamak, güçsüzü güçlüye ezdirmemek, bir olaya tek yanlı ya da dar bir görüş açısından bakmayıp olayla birlikte olayın temelindeki gerçek nedenleri de inceleyerek değerlendirmek, doğru yargının kaçınılmaz koşullarından bazılarıdır ve "gerçek adalet"in sağlanmasının yoludur.

Başkalarını yargılayarak adaleti sağlayacak olanlar, her şeyden önce kendi zayıflıklarını ve yanılgılarını yargılamalıdır. Bunu göz ardı ederek kendini başkalarından üstün görüp onların zayıflıklarını ve yanılgılarını yargılamaya kalkışanlar, "gerçek adalet"i değil, ancak bireysel tutku ve geçici zevklerinin doyumunu sağlayabilir.

Gerçek adalet, yalnızca bilimsel nitelikli bilgi, akıl ve vicdanlı davranışı da içeren gerçek erdemin ürünü olabilir. Bu ürün, toplumun genel yararı uğruna kullanılır. Toplumun genel yararı bakımından hiçbir işe yaramayacak olan bir yargı kararı, "gerçek adalet"in sağlandığı anlamına gelmez.

Onur Sorunu

Yargıçların Yereboam'a verdiği ceza uygulamaya kondu. Zaten yapabileceği başka bir şey yoktu. Bu kadar hafif bir cezayla atlatmış olmasına sevinmeliydi.

Bu olay ile bağlantılı merakımı yenememiştim. Taş işlemeciler arasında birçok tanıdığım vardı. Sonradan onlara Amoz ile Yereboam'ı sordum. Niçin sorduğumu da belli etmedim.

Konuştuğum kişiler Yereboam'ın cezalı olduğunu bilmiyordu. Sadece o ikisinin birbirinden ayrılmadığını, her ikisi de kalfa olmasına karşın Amoz'un sanki bir usta gibi ve yanında bir kalfa çalıştırırcasına Yereboam'a iş öğrettiğini, kendisinin de her nedense şimdi eskisinden çok daha fazla, gece gündüz çalıştığını söylediler. Hatta birisi *«Bu kadar çok parayı ne yapacak? Yoksa evlenmeye hazırlanıyor da para biriktirmeye mi çalışıyor acaba?»* dedi.

Kendi kendime şöyle düşündüm: *«Demek ki Amoz paraya çok düşkün… Sahiden öyleyse, yargılanırken yalan söylemiş olmasa bile dürüst değildi.»*

Bambaşka bir kaynaktan yararlanarak yaptırdığım araştırma sonucunda, ilginç bir bilgiyle karşılaştım: Amoz, Yereboam'ın ailesine belli etmeden maddi yardımda bulunuyordu.

Neden böyle yaptığını da doğrusu çok merak etmiştim.

Bir gün kendisini bulup sordum. Şaşırdı. Önce lâfı geveleyerek böyle bir şey olmadığını söylemeye kalkıştı ama benim gerçeği öğrenmiş olduğumu anlayınca kaçamadı. *«Bunu Jerebaom bile bilmiyor. Sen nasıl öğrendin?»* diye sordu.

Ben ise ona *«Nasıl öğrenmiş olduğumun önemi yok. Sen asıl şunu düşün: Yereboam bunu öğrenirse, onun için onur kırıcı olmaz mı?»* diye sordum. Amoz, *«Haklısın, ama bir de benim onurum var. Hakkında bir yakınmada bulunmak yerine kendisiyle şu işi açıkça konuşsaydım, ona iş başında daha sonra yaptığım meslekî yardımı önceden düşünüp yapsaydım böyle olmazdı. Bence onun böyle bir ceza almasında benim de sorumluluğum söz konusu.»* dedi.

Ona, öyle yapmış olsaydı bir suçun cezalandırılmadan örtülü kalmasına neden olmuş duruma düşeceğini, böyle tutumların başkalarını kolayca suç işlemeye yöneltebileceğini, dolayısıyla doğrusunu yapmış olduğunu anlattım.

Bana hak verdiyse de *«Artık işini doğru dürüst yapmayı da iyice öğrendi. Bundan böyle bırakayım, başının çaresine baksın.»* dedi.

Bu da bana şunu öğretti:

İnsan, bırakın bir çırak ya da kalfayı, "usta" unvanını almış, yıllardan beri ustalık etmiş olsa bile aslında işinin ustası olmayabiliyor. Başkalarının ustalığına gereksinme duyabiliyor. Böyle bir gereksinmeyi, ancak erdemli kişiler arasında karşılık beklemeksizin kurulan dayanışma gideriyor.

Ben de bundan sonra doğru olduğunu bildiğim her şeyi, gereksinmesi olan ve güvenilir başka kimselere de anlatmayı kendime ilke edinmeye karar verdim. Bu olaya kenarından köşesinden bulaşarak ders almış oldum.

Mimarlık

Bir gün çalışma odasında Kral Süleyman bana Mabedin yapımına ilişkin özel bilgilerini dikte ettirirken, *«Bunlar mutlaka yazılmalı Johaben»* demişti, *«Öyle ki, ben ölünce benden sonrakiler nasıl yapılmış olduğunu iyice öğrensin ve aralarında hiçbir ayırım gütmeksizin tüm inançlardan olanlar için yaptırdığımız bu Mabedin bir tapınım yeri olmanın ötesinde, bir insanlık ülküsünün gerçekleşmesine hizmet etme işlevini de kavrasın.»*

"Kutsalların Kutsalı" olarak da anılan İç Bölme'nin yapımına ilişkin bilgileri yazdırırken, şöyle bir durakladı ve *«Bir süre burada kalsın.»* dedi, *«Biliyorum ki hayli zamandan beri oraya hiç dokunulmuyor. Geçenlerde Adoniram bana artık o bölmeyi de bitirmek üzere çalışmaya geçmemiz gerektiğini söylemişti. Sen şimdi elindekini bırakıp hemen git, Adoniram'ı bulup buraya getir. Şu konuyu bir görüşelim.»*

Adoniram zaten her gün Süleyman'ı görmeye gelir, şantiyede neler yapıldığını anlatırdı. Üstelik Süleyman onu çağırtmak istediğinde bu iş için kullanacağı bir başka görevli de vardı. Neden doğrudan benim gidip çağırmamı istemişti ki?

Aklımdan geçti ama sormadım. Soramazdım. O kraldı. Buyruğuna uyulurdu. Buna karşın niçin beni gönderdiğine gelince *«Herhalde konunun önemli olduğunu belirtmek istiyor.»* diye düşündüm. Belki aklına her ne gelmişse unutmayıp bir an önce çözümlemeyi öngörürken benim de konunun içinde olmamı öngörmüştü.

Kralı gereğince selâmlayarak yanından ayrıldım. Kaldığım yere gidip üstümü değiştirdim. Ustalara özgü eski önlüğümü taktım. Bu iş için şantiyeye süslü püslü değil böyle gitmenin daha uygun olacağını düşünmüştüm. Tek bir tasam vardı: Adoniram'ı bulamadan dönecek olursam, saraya girmem zor olabilirdi.

Şansım yolunda gitti. Adoniram'ı çabuk buldum.

Süleyman'ın onu çağırmak üzere beni göndermiş olmasına o da şaşırdı. İşini gücünü bıraktı. Saraya gittik. Adoniram ile birlikte olduğum için koruyucular da bana ses çıkarmadı. Epeydir sarayda kalmakta oluşuma karşın daha henüz hepsi beni tanıyamamıştı.

Kralın çalışma odasına girer girmez, Süleyman konuyu açtı: *«Adoniram, seni Mabetteki İç Bölme'nin bitirilmesi konusunu görüşmek için çağırttım.»* dedi, *« Bu iş nasıl yapılmalı?»*

Adoniram oraya herkesin sokulmasının sakıncalı olabileceğini, biraz daha uzun zaman alsa ve zahmetli olsa bile dört usta ile birlikte kendisinin işi bitirebileceğini belirtti.

Süleyman *«Kimleri almayı düşünürsün?»* diye sorunca, *«Az da olsa taş işleme işlerimiz var. Bunun için **Selek**'i alalım. Ahşap işlemiz için güvenilir tek kişi **Stolkin**'dir.»* Bana şöyle bir göz atarak *«**Joapert** maden işleme çalışmalarımızı yürütür. Öyle değil mi?»* dedi.

«Elbette, ama biliyorsunuz ki ben o işlerde hünerli değilim. Beceremeyebilirim.» diyerek yanıtladım. Adoniram gülerek, *«Biliyorum, şaka ettim.» dedi, «Sen boya ve kaplamaları yaparsın. Madeni süsleme ustası **Gareb**'i de alırsak ekip tamamlanır.»*

Süleyman *«Bakıyorum da tümünü en büyük sırı bilenler arasından seçtin.»* diye takılır gibi bir söz edince, Adoniram *«Öyle olması daha doğru değil mi?... Buyrulursa değişebilir. Özellikle Joapert'e burada gereksinme olduğuna göre, o kalabilir; yerine bir başkasını alabiliriz.»* deyince, Süleyman *«Hayır, gerekmez. O iş Johaben'in burada yaptıklarından çok daha önemlidir. Buradakiler bekleyebilir. Gerekirse çağırırım. Üstelik Johaben yeteneklidir; hem buradaki işini hem Mabetteki çalışmalarını bir arada yürütebilir.»* deyip, bana bakarak *«Öyle değil mi?»* diye sorunca, *«Buyurduğunuz gibidir.»* yanıtını verdim.

İç Bölme'nin yapımının nasıl bitirileceği böylece belirlenmişti.

Dışarı çıkar çıkmaz Adoniram koluma girip *«Biliyorum. Sus. Hiçbir şey söyleme.»* diyerek, beni tenhaya sürükledi. Hiç kimsenin bizi duymayacağı bir köşeye vardığımızda fısıldadı: *«Benim o İç Bölmenin bitirilmesiyle bağlantılı düşündüklerim var. Sen bakma içeride öyle dediğime… Bereket ben Selek'ten söz edince sen de olmadık bir lâf edip açık vermedin. Zaten o epeydir çalışıyor, hazırlık yapıyor.»* dedi. Sonra da güldü; *«İyisi mi, madem sen bugün ulaklık etmeye alıştın, şimdi çık, ötekileri bul. Hepiniz yarın günün başında Mabet alanında hazır olun. Yapacaklarımızı orada görüşelim.»*

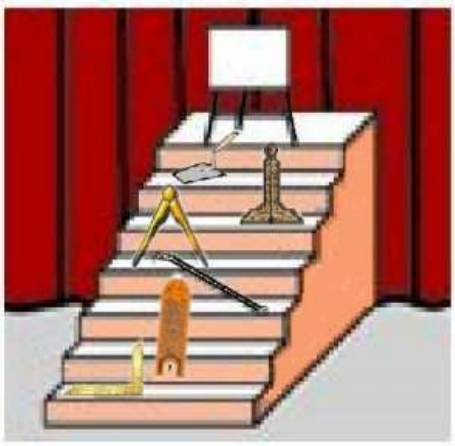
Bir şey demedim. Adoniram'ın ne düşündüğünü de sormadım. Nasıl olsa anlatırdı.

Nitekim ertesi gün bir araya geldiğimizde, Adoniram toplantımızı İç Bölme'de yapmamızı istedi. Oraya geçtik.

Adoniram, ne yapmak istediğini anlatmaya geçmeden önce yapılmasını öngördüğü işlerin gerekçesini açıkladı: *«Mabedin yapımında her branştan tüm usta, kalfa ve çırakların emeği var. İstiyorum ki onların anısı da Mabedin en önemli yeri olan şu İç Bölme'ye simgesel bir biçimde yansıtılmış olsun. Bilmem siz de bu düşünceme katılır mısınız?»*

Hiç kimseden ses çıkmayınca, tasarısını anlattı.

«Bakın, şu arka yana, köşeye bir yedi basamaklı bir merdiven yapacağız. Aslında hiçbir yere çıkan bir merdiven değil, sadece bir simge… Selek, senin o hazırlamakta olduğun taşlar var ya hani; onları buraya getireceksin. Bu bakımdan en ağır iş senin üstüne düşüyor. Hamallar taşları en çok iç avlunun kapısına kadar taşıyabilir; sonrası senin. Biz de yardım ederiz. Joapert merdiveni örüverir. Gareb ile Stolkin kendi üstlerine düşen çalışmaları yaparlar. Merdivenimizin basamaklarına iş âletlerimizin örneklerini yerleştiririz. Birer gönye, şakul, levye, pergel, düzeç ve mala. Bunları Gareb hazırlar. En yukarıya Stolkin'in yapıp getireceği bir çizim tahtası oturtulur. Bunu orada pek az kimse görür. Çoğunun dikkatini çekmez bile ama her kimin dikkatini çekecek olursa, o da buraya konmuş olan bu simgeyle ne demek istediğimizi anlar.»

Selek, *«Çok güzel bir düşünce ama ben kendi branşım açısından bir de çekiç ile keski yerleştirseydik derdim.»* diye bir öneride bulundu.

Adoniram ona, *«İyi söylersin ama o zaman merdiveni daha yüksek yapmak gerekir ki, bu işimize gelmez.» dedi, «Seni anlıyorum. Fakat o zaman ötekilerden birini çıkarmalı. O da olmaz. Bir öncelik oluşturmalıyız. Hem düşünsene, Stolkin de kendi branşında kullandığı âletleri, testeresini, rendesini yerleştirmek dileğinde bulunabilir. Ya Gareb!... Onunkilerden hiçbirini kullanmak olanağımız yok.»*

Gareb, *«Bizim işimizde en önemli işlem madenin tartılmasıdır.»* dedi, *«Ben şöyle yan tarafa bir köşeye bunu temsilen bir el terazisi asıveririm, olur biter. Siz hiç dert etmeyin.»*

İç Bölme

İşe giriştik.

Stolkin işini diğer hepimizden önce bitirdi. Bir kenara geçip oturdu.

Onun boş durduğunu gören Adoniram, *«Hani bir de şöyle ince uzun çıtalar kessen. Sonra onlardan üç eş kenar üçgen oluştursan. Öyle ki, simetrik olarak birbirlerinin içinden geçirsen ve ortaya güzel bir simge çıksa nasıl olur?»* diye sordu.

«Peki, yaparım ama ne işe yarayacak bu?»

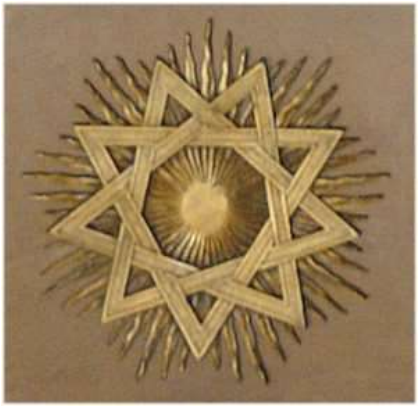
«Arka duvarın üstüne takarız. Güzel bir dekorasyon oluşturur.»

«Ne anlama gelecek?»

«Her şeyin önceden belirlenmiş ve üzerinde uyuşulmuş bir anlama gelmesi gerekmez. Gören, onu kendince anlamlandırır.»

«Peki ama Kral Davut'un kalkanı iki üçgenden oluşmuyor muydu?»

«Evet ama biz oraya senin dediğini yani iki çapraz üçgenli simgeyi yerleştirmeyeceğiz. Ben burada üç üçgenden oluşan bir simgeden söz ediyorum. Farkı anlıyorsunuz, değil mi?»

Kaynak: www.phoenixmasonry.org/masonicmuseum

Gareb *«İzninizle o zaman benim de bir önerim olacak»* dedi, *«Hiram ustamızın girişteki iki sütun için kullanmış olduğu şu terimler var ya hani "Boaz" ve "Yakin". Bu kullanımın belki bir gerekçesi vardı. Belki de bir başka şey demek istemişti fakat açıkça belirtmeyi sakıncalı bularak, iki harf ile yetinmeyi daha uygun bulmuştu. Şimdi ben onların karşılığında birer harf yapayım;* ***"bet"*** *ve* ***"yod"****. Onları da uygun bir yere yerleştirelim. Kimileri böylece bunların Benjamin ve Yahuda anlamına geleceğini sanacaktır ama bize göre Hiram Abif Ustamızın anısıdır. Ne dersiniz?»*

Adoniram biraz düşündü. Sonra *«Hem olur hem olmaz.»* dedi.

«Olurunu anladım. Olmazı neden?»

«Öyle yaparsak bana sanki bir şeyi eksik bırakırmışız gibi geliyor.»

Lâfa karıştım: *«Tamamlamak için onların üstüne, ortaya her şeyin başlangıcını yansıtmak üzere bir de belirgin biçimde* ***"alef"*** *harfi yerleştirsek nasıl olur?»* deyiverdim.

«Joapert, biliyor musun, sen çok iyi bir mimar olabilirsin.» dedi Adoniram, «*Şahane bir düşünce bu!... Durup dururken, birdenbire bunu nasıl ürettiğini bilemem ama şahane. Hem Gareb'in hem senin dediğini yapalım.»*

Bu konuşmalar sırasında Selek ile Stolkin lâfa hiç karışmamış, sadece dinliyorlardı.

Adoniram onların benim hakkımda söylediklerinden ötürü biraz kırılmış hatta belki gücenmiş olabileceklerini düşündü sanırım. Öyle olmasa bile, olabileceğini de düşünüp, gönüllerini almaya girişti. *«Sakın bir yanlış anlama olmasın.»* dedi, *«Hepiniz bu Mabedin yapımında olağanüstü çabalar gösterdiniz ve başkalarının kolay kolay yapamayacağı işleri başardınız. Hepiniz de iyi birer mimar olabilirsiniz.»*

Stolkin dudaklarını büktü.

Bu Adoniram'ın gözünden kaçmamıştı. *«Neden öyle yaptın ki?»*

«O dediğinin yalnızca çalışmakla, üretmekle olabileceğini sanmam.» diye yanıtladı Stolkin, *«Bunun için ayrıca bir özel eğitimden geçmek de gerekir.»*

«Bak, o bakımdan haklısın.» dedi Adoniram, «Ancak ben yeterli olduğunuzu söylemedim. Olabileceğinizi söyledim. Bu nedenle de dördünüz için bir özel eğitim düzenleyeceğim. Ne zamandır böyle bir işe girişmek istiyordum da size söylememiştim. Madem bugün gündeme geldi; bunu hemen düşünceden eyleme geçirelim. Buradaki işimizi bitirir bitirmez ona da zaman ayırıp başlayalım.»

Mimarlığın İlkeleri

O gün Adoniram bize mimarlık sanatı hakkında bilgiler verdi. Saatlerce süren bu eğitimi dikkatle izledik. Daha sonra, Akizar Usta ile birlikte bu anlatımı izlemiş olan Zadok, yapıcılık mesleğinden olmadığı için bu eğitimin kendisi için de çok yararlı olduğunu söyledi.

Bu eğitimde özellikle dikkatimi çeken bölüm, **"Mimarlığın Beş Temel İlkesi"** olmuştu. Adoniram bunları **"kullanışlılık"**, **"rahatlık"**, **"yeterlik"**, **"sağlamlık"** ve **"estetik"** olarak belirtmişti. Biraz düşününce şöyle bir yorum yaptım:

Kullanışlılık neye bağlıdır? Nasıl sağlanır?... Bunun için bilimden yararlanıp bilimsel yöntemi kullanmak gerekir.

Rahatlık göreli bir kavramdır ama ölçüsü nedir?... Bu "akıl" olmalıdır.

Yeterlik nasıl sağlanır?... Bunun anlamı aşırıya kaçılmamasıdır. Demek ki bu da bilgi ve erdemi bir arada kullanmakla yani bilgelik ile belirlenir.

Sağlamlık, yapının dış etkenlere karşı dayanıklı olmasıdır. Şu halde bunu gerçekleştirecek olan, gücün doğru kullanımıdır.

Estetik de görelidir. Fakat hangi görüş açısından olursa olsun güzelliği yansıtır.

*Bunları düşündüğümde önemli bir sorun ile karşılaşılabileceğini fark ettim. Eğer bir yapı gücün aşırı ölçüde kullanımıyla gereksiz düzeyde sağlam olursa, ona estetik bir nitelik kazandırılamaz, güzellik sağlanamaz. Buna karşılık, çok güzel olması için estetik öncelikli tutulursa, bu kez yeterince sağlam olması zorlaşır. Demek ki birbirlerine karşıt olmasalar da birbirleriyle çelişen bu iki etkenin arasında **denge** kurulmalıdır.*

Üstelik bu sadece yapı yani bina için söz konusu olmamalıdır. Yapı burada bir simge olarak alınmalıdır. Bu ilke, yaşamın her alanında geçerli tutulmalıdır. İnsan, yaşamında hep gücü ve güzelliği dengeli tutmayı, ölçülü olmayı bilmelidir.

Adoniram ile birlikte tüm gün boyunca yaptığımız kuramsal çalışmaların sonunda, Mabedin İç Bölmesi'nde yürüteceğimiz işler bakımından hayli geniş bilgiyle donanmıştık. Oradaki ayrıntılı ve ince çalışmalara niçin geçilmediğini, bugüne dek sadece üç düz duvar olarak bırakılmasıyla yetinmenin gerekçesini şimdi çok daha iyi kavramıştım.

İyi bir iş yapmak, onu kullanışlı, rahat, yeterli, sağlam ve estetik niteliklerle donatabilmek için beceri yeterli değildir. Bunun için ayrıca bilgili olmak da gerekir.

Üstün düzeyde bir toplum düzeninin sağlam temellere oturtulabilmesi için, özdeki tüm ilkelerin çok iyi incelenmesi ve kavranması gereklidir.

*Bireysel edinim hakkı ile bu hakkı sağlarken harcanan **emek**, özgürlükle bağdaştırılmak suretiyle yaşatılmalıdır. Sosyal uygarlığın evrimsel doğrultuda gelişim elde etmesi, ancak böylece, bu ortam içinde, bireylerin yetenekleri uyarınca bilinçli bir iş birliği ve görev bölümü yapmalarıyla sağlanabilir.*

Üstün düzeyde hatta "ideal" olarak nitelenebilecek bir toplum düzeni peşinde koşuluyorsa, bunun gerçekleştirilebilmesi için, öncelikle iyi ve üstün nitelikli bir öndere gereksinme vardır.

Böyle bir önderin bulunmayışı, tasarımlanan düzenin gerçekleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Karamsarlığa kapılmamak gerekir. Bireyler arasında sağlanacak uyumlu bir dayanışma ve güç birliği, yetki ve sorumlulukların bilinçlice paylaşılacağı işlevsel bir eş güdüm, sözü edilen önderin başarması beklenen yapıtın gerçekleştirilmesini sağlayabilir.

Dolayısıyla insan, kendisini yüceltecek olan varsayımsal bir önderi bekleyip duracağına, çalışarak bireysel niteliklerini geliştirmeye bakmalı, bu gelişkin niteliklerini diğer kişilerin bireysel nitelikleriyle de besleyip bağdaştırarak, evrimsel doğrultudaki ilerlemeyi topluca sağlamaya yönelmelidir. Gerekiyorsa, çevresindekiler de ona güveniyor ve güvenlerini gösteriyorsa, önder olmaya da hazırlanabilir.

Toplumun önderi, toplumun içinden çıkmalıdır. Çünkü başka bir toplumdan gelen bir önder, o toplumu tanımak, kendine özgü niteliklerini kavramak için zaman yitirir. Hatta bunlara tümüyle ulaşamayabilir de. Nitekim bu yüzden kendini topluma bir önder olarak benimsettirmekte zorluk çeker.

Bilginin önemi ve geliştirilmesinin gereği açıkça bellidir. Bunun için bireyin düşüncede ve inançta kesinlikle özgür olması gerekir.

Ancak bireye düşüncede ve inançta özgür olmak yetmez. Birey, bunların yanı sıra nesnel özgürlükleri yani tutum ve davranışlarında da serbest olabilmek ister. Kuşkusuz bu özgürlükler, başkalarının aynı özgürlükleri ile sınırlı olacak, birey kendisine eşdeğer hakları başkalarına da tanıyacaktır.

Birey bu kadarla da kalmaz. Edinim hakkına da sahip olmak istemindedir. Toplumda bunu ondan esirgememek gerekir. Çünkü birey nesnel özgürlüklerine ve kendi malı olacak nesneleri edinme hakkına sahip olamazsa, içinde bir ukde gibi kalacak olan bu istemleri nedeniyle kendini toplumun yararına yapılacak çalışmalara gerektiğince veremez.

İnsan bireysel olarak mutlu olmalıdır ki, başkalarının mutluluğu uğruna da çalışabilsin.

Ancak, edinimin ölçüsüne ve nesnel özgürlüklerin kullanımına da çok dikkat edilmelidir. Zenginlik aslında kötü değildir ve kötü görülmemelidir ama hiç kimse başkalarından aşırı ölçüde zengin olmamalıdır. Hiç kimse nesnel özgürlüklerini sınırsızca kullanmamalıdır. Toplum içinde bir üstünlüğü ya da ayrıcalığı olan kişi, önce bunu hak etmeli, kendisini ve yakınlarını düşünmekle kalmamalı, yoksulları ve desteğe gereksinmesi olanları da elinden geldiğince gözetmelidir. Öyle olmazsa, saygınlığını yitirmesi bir yana dursun, toplumda bir patlama doğmasına yol açar.

Günün sonunda, Adoniram artık çalışmaya son verip dinlenmeye geçebileceğimizi söyledi.

Zadok ile Akizar bizden ayrıldı.

Adoniram'ın yönergesi uyarınca biz dördümüzün ertesi gün Mabedin İç Bölmesi'nde buluşup neler yapılması gerektiğini belirlememiz, işleri bir sıraya koyarak düzenli bir şekilde plânlayıp programlamamız gerekiyordu.

Öyle yaptık. İç Bölme'yi iyi bir iş bölümü, düzenli bir çalışma ile bitirdik.

Tüm bu işler bittikten sonra benim aklım Gizli Bölmeye takılı kalmıştı; ya oraya ulaşmaması gereken kişiler bir yolunu bulup ulaşırsa diye… İçim rahat değildi. Gerçi oraya ulaşabilmek için önce İç Bölmedeki kocaman mermerin yerinden nasıl oynatılacağını bilmek gerekiyordu. Bunu da sadece Adoniram ile birlikte sır saklama görevini almış olanlar biliyordu. Belki başkaları da biliyordu ama ben başka kimin bu konu hakkında bilgisi olduğunu bilmiyordum. Buna karşın, Gizli Bölmenin güvenliğini yetersiz buluyordum.

Benim tanıdıklarımın ağız sıkılığından kuşku duyulamazdı. Tıpkı Mimar Hiram Usta gibi, onlar da ser verir sır vermezdi. Ancak ya başkaları da biliyorsa!... Şimdi buradan çıkıp gidecek, belki bir daha hiç gelmeyecektik. Dediğimce şayet başkaları da varsa, onlara ne denli güvenilebilirdi? Daha sıkı önlemler alamaz mıydık? Gerekmez miydi?

Bu tasamı Adoniram'a açtığımda, *«Haklı olabilirsin ama başka ne yapabiliriz?... Somut, pratikte uygulanabilir bir öneri getirebilir misin?»* dedi.

Daha üstün düzeyde güvenlik sağlayacak somut bir öneri... Pratikte uygulanabilecek…

Bir anda bulunabilecek şey değildi bu. Ancak bunun üzerinde düşünmeye, kafa yormaya karar verdim. Belki bir şeyler yapabilirdik.

Yapabilirsek…

Yapmalıydık.